

“Kun on ohjattua toimintaa, niin on muitakin
lapsiperheitä jakamassa arkea”.

ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN HUOLTAJIEN KOKEMUKSIA HELSINGIN
LEIKKIPUISTOJEN OHJATUSTA TOIMINNASTA

[Sosionomi YAMK] opinnäytetyö
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen
Syksy 2023
Tiina Mesiniemi

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

Tekijä Tiina Mesiniemi

Työn nimi "Kun on ohjattua toimintaa, niin on muitakin lapsiperheitä jakamassa arkea".
Alle kouluikäisten lasten huoltajien kokemuksia Helsingin leikkipuistojen
ohjatusta toiminnasta

Ohjaaja Ulla Peltonen

Tiivistelmä

Vuosi 2023

Helsingin kaupungin leikkipuistot täyttävät 110 vuotta vuonna 2024. Avoimen varhaiskasvatuksen ohjattua toimintaa alle kouluikäisille lapsille ja perheille toteutetaan jokaisena arkipäivänä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kuvata alle kouluikäisten lasten huoltajien kokemuksia leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta. Opinnäytetyön tutkimus on toteutettu keväällä 2023 eri leikkipuistoissa, Helsingin jokaisella eri varhaiskasvatusalueella. Opinnäytetyön tavoitteena on, että Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala voi kehittää toimintaa tämän tutkimuksen avulla.

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka tutkimusmenetelmänä on laadullinen tutkimusmenetelmä. Tarkoituksena on kuvata huoltajien kokemuksia ohjatusta toiminnasta ja ymmärtää näitä kokemuksia. Aiemmat avoimen varhaiskasvatuksen tutkimukset ovat perustuneet lähtökohtaisesti siihen ajatukseen, että toiminta tukee vanhemmuutta. Tässä opinnäytetyössä aihetta on lähestytty haastattelemalla huoltajia ilman, että kysymyksen asettelussa olisi johdateltu valmiiseen teemaan.

Aineisto on analysoitu aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen, löytämällä huoltajien kokemuksista merkityksiä, joita tulkitsemalla on saatu tutkimuksen tulokset. Huoltajat kokevat ohjatun toiminnan hyvin tärkeäksi heidän pikkulapsiperhearjessansa. Ohjatulla toiminnalla on sitä suurempi merkitys huoltajalle, mitä uudempi käyttäjä hän on leikkipuistossa. Toiminta koetaan vanhemmuutta tukevaksi saaden vertaistukea, aikuiskontakteja ja virikkeitä oman lapsen kanssa olemiseen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ohjattu toiminta vähentää vanhemmuudessa koettua yksinäisyyttä, sillä suurin osa vastaajista toi esiin sen kuinka tärkeää on päästä kohtaamaan muita samassa elämän tilanteessa olevia tai sitten leikkipuiston ohjaajia. Osallistumisesta ohjatun toiminnan suunnitteluun ei tässä tutkimuksessa huoltajat kokeneet tarvetta osallistumiselle. Kaikki olivat tyytyväisiä olemassa olevaan toimintaan ja olivat myös siinä uskossa, että jos toiveita tulisi, niin niitä voi esittää.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina on Helsingin kaupunki, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Tämän opinnäytetyön myötä toimiala voi laatia asiakaskokemuskyselyn, jossa selvittää laajemmin, miten vanhemmuuden yksinäisyys näkyy leikkipuistojen huoltajissa ja kuinka leikkipuistot voivat toiminnassaan huolehtia, että kaikki ovat osa yhteisöä.

Avainsanat Avoin varhaiskasvatus, asiakasosallisuus, vanhemmuuden tuki.

Sivut 48 sivua ja liitteitä 2 sivua

Social and Health Care Development and Management (Master's) Abstract

Author Tiina Mesiniemi

Year 2023

Subject "When there are guided activities, there are other families with children sharing everyday life." – Experiences of guardians of children under school age on guided activities in Helsinki's playgrounds.

Supervisor Ulla Peltonen

The City of Helsinki's playgrounds will celebrate their 110th anniversary in 2024. Supervised open early childhood education activities for children and families under school age are implemented every weekday. The aim of this thesis is to describe the experiences of guardians of children under school age about guided activities in playgrounds. The thesis research was conducted in spring 2023 in different playgrounds in each of Helsinki's different early childhood education areas. The purpose of the thesis is that the Education Division can develop its operations through this research.

This thesis is a research-based thesis, the research method of which is a qualitative research method. The aim is to describe the guardians' experiences of supervised activities and to understand the experiences. Previous studies on open early childhood education and care have primarily been based on the idea that activities support parenthood. In this thesis, the topic has been approached by interviewing guardians without leading to a ready-made theme.

The data has been analysed using data-driven content analysis, finding meanings in the experiences of guardians, which can be interpreted to obtain the results of the study. Guardians feel that guided activities are very important in the everyday life of families with small children. The newer the user of the playground, the more important the guided activity is for the guardian. The activities are seen as supporting parenthood by receiving peer support, adult contacts, and stimuli for being with one's own child. In conclusion, supervised activities reduce loneliness experienced in parenthood, as most respondents pointed out how important it is to meet others in the same life situation or playground instructors. In this study, guardians did not feel the need to participate in the planning of supervised activities. Everyone was satisfied with the existing activities and believed that if wishes came, they could be expressed.

The partner of the thesis is the City of Helsinki, Education Division. With this thesis, the industry can prepare a customer experience survey to find out more extensively how the loneliness of parenthood is reflected in playground caregivers and how playgrounds can ensure that everyone is part of the community in their operations.

Keywords Open early childhood education, customer involvement and parenting support
Pages 48 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Opinnäytetyön lähtökohta	3
2.1	Opinnäytetyön yhteistyökumppani ja tutkimusympäristö	3
2.2	Alle kouluikäiset lapsiperheet Helsingissä	4
3	Opinnäytetyön tietoperusta	5
3.1	Varhaiskasvatus	5
3.2	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet.....	5
3.3	Avoim varhaiskasvatus	6
3.4	Avoimen varhaiskasvatuksen historia ja nykytila Helsingissä	6
3.5	Avoimen varhaiskasvatuksen aiemmat tutkimukset	8
3.6	Asiakasosallisuus.....	10
3.7	Aiemmat tutkimukset avoimen varhaiskasvatuksen asiakasosallisuudesta .	11
3.8	Vanhemmuuden tuki	12
4	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	13
4.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	13
4.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	14
4.3	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmä.....	14
4.4	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	15
4.5	Tutkimustehtävä	15
5	Opinnäytetyön tutkimuksen toteutus	17
5.1	Aineiston keruu	17
5.2	Haastattelun kulku	19
6	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	21
6.1	Aineiston analysointi	21
6.2	Tutkimustulos laadullisessa tutkimuksessa	26
6.3	Tulkintaa haastateltavien kokemuksista	27
6.4	Vanhemmuuden yksinäisyyden kokemus vähenee ohjattuun toimintaan osallistumalla	28
6.5	Huoltajat eivät koe tarvetta osallistua toiminnan suunnitteluun.....	30
7	Pohdinta.....	31
7.1	Tutkimuksen eettisyys, kestävyys ja vastuullisuus	31
7.2	Kehittämisehdotukset.....	34
7.3	Opinnäytetyöprosessi	35
	Lähteet	38

Kuvat

- Kuva 1. Kokemukset ohjattuun toimintaan osallistumisesta
- Kuva 2. Kokemukset ohjattuun toimintaan osallistumisesta
- Kuva 3. Kokemukset ohjatun toiminnan suunnitteluun osallistumisesta

Liitteet

- Liite 1. Malli tiedotuskirjeestä tutkittaville
- Liite 2. Aineiston hallintasuunnitelma

1 Johdanto

Varhaiskasvatus on osa Suomen koulutusjärjestelmää, osa lapsen opinpolkua.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kehitystä ja edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia tasa-arvon ja inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. (Helsingin kaupunki, 2022, s. 5)

Helsingin kaupungin varhaiskasvatusmuodot ovat päiväkotit, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus. Avointa varhaiskasvatusta järjestetään leikkipuistoissa ja perhetaloissa. Avoimella varhaiskasvatuksella on pitkät perinteet Helsingissä, vuonna 2024 leikkipuistot täyttävät 110 vuotta. Leikkipuistoja on 64 ja perhetaloja viisi. Nämä on jaettu kymmeneen eri leikkipuistoyksikköön, joilla jokaisella on yksikköesihenkilö, johtava leikkipuisto-ohjaaja. (Helsingin kaupunki, 2023)

Helsingin leikkipuistot nousivat syksyllä 2022 jopa valtakunnalliseen tietoisuuteen, sillä Helsingin varhaiskasvatuksen henkilöstökriisi päiväkodeissa aiheutti leikkipuistojen toiminnan mittavan supistamisen syksyllä 2022 ja keväällä 2023. Osa leikkipuistojen henkilöstöstä siirtyi työskentelemään päiväkoteihin (Aalto, 2022). Myös Koronapandemia-aika sekä Helsinki-lisän poistaminen yli yksivuotiailta on tehnyt muutoksia leikkipuistojen kävijöihin. Kävijämäärät ovat vähentyneet, sillä Helsingin päiväkotien osallistumisaste on kasvanut. Leikkipuistojen asiakkaat ovat enenevässä määrin vauvaperheitä tai perheitä, joissa on vanhempi alle kouluikäinen ja vauva.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata alle kouluikäisten lasten huoltajien kokemuksia Helsingin leikkipuistojen ohjatuista toiminnoista sekä miten he kokevat osallistumisensa toiminnan suunnitteluun. Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla alle kouluikäisten lasten huoltajia seitsemässä eri leikkipuistossa. Näin on saatu kerättyä kokemustietoa eri puolilta Helsinkiä asuivilta lapsiperheiden huoltajilta. Sosionomi YAMK-tutkinnon opinnäytetyössä on tarkoitus luoda, tuottaa ja kehittää osaamista työelämän tarpeisiin. Tavoitteena on, että Helsingin Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala voi hyödyntää opinnäytetyöstä saatua tietoa avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää toimintaa suunniteltaessa sekä kehitettäessä koko kaupunkitasoista avoimen varhaiskasvatuksen asiakaskokemuskyselyä. Viimeisin asiakaskokemuskysely on vuodelta 2019. (Helsingin kaupunki, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, 2020).

Haastatteluista saatujen tulosten perustella perheet ovat hyvin tyytyväisiä leikkipuistojen ohjattuun toimintaan. Tuloksista voidaan tulkita, että ohjattu toiminta tukee vanhemmuutta ja vähentää yksinäisyyden kokemusta vanhemmuudessa. Toiminnan suunnitteluun perheet eivät koe tarvetta ottaa osaa, vaan ovat tyytyväisiä leikkipuistojen järjestämään ohjattuun toimintaan.

Olen työskennellyt Helsingin leikkipuistotoiminnassa vuodesta 2010 alkaen ja vuodesta 2017 yksikköesihenkilönä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tarkoitus kehittää avointa varhaiskasvatusta lähitulevaisuudessa. Kehittämistyössä on tärkeää ottaa huomioon myös asiakkaiden kokemukset toiminnasta. Olen kiinnostunut työn ja työtapojen kehittämisestä vastaamaan asiakkaan, eli perheiden tarpeisiin ja siksi valitsin tämän tutkimukseni aiheeksi.

2 Opinnäytetyön lähtökohta

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön yhteistyökumppani ja tutkimusympäristö, eli konteksti, jossa opinnäytetyössä tutkittava aihe ilmenee. Tutkimuksessa on konteksti, eli toimintaympäristö, jossa avointa varhaiskasvatusta toteutetaan. (Vilkkä, 2021, s. 42).

2.1 Opinnäytetyön yhteistyökumppani ja tutkimusympäristö

Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppani on Helsingin kaupungin Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatus ja esiopetus, johon leikkipuistot organisaatiossa kuuluvat. Helsingin kaupungin leikkipuistot ovat perinteikäs palvelu kaupungin lapsiperheille yli sadan vuoden ajalta. Leikkipuistojen ohjattu toiminta on ajan saatossa kehittynyt, toiminnasta on tullut säännöllisempää ja pedagogisempaa. (Alila & Portell, 2008, ss.15–18). Helsingin kaupungilla avoin varhaiskasvatus käsittää leikkipuistot ja perhetalot, joiden toiminta on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja perheille sekä leikkipuistoissa myös alakouluikäisille iltapäivätoimintana koulupäivän jälkeen. (Helsingin kaupunki, 2023).

Tutkimusympäristönä on Helsingin leikkipuistojen alle kouluikäisten lasten huoltajat ja heidän kokemuksensa ohjatusta toiminnasta ja osallistumisesta sen suunnitteluun.

Tutkimuskohteena on osa Helsingin kaupungin leikkipuistoista. Opinnäytetöitä tai tutkimusta Helsingin leikkipuistojen huoltajien kokemuksesta ohjatusta toiminnasta ei aiemmin ole tehty. Lisäksi Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan viimeisin asiakaskokemuskysely on vuodelta 2019. Tästä opinnäytetyöstä on Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle hyötyä, kun saadaan tietoa avoimen varhaiskasvatuksen ohjatusta toiminnasta asiakkaiden kokemukseen perustuen.

Koronapandemia-aika keväästä 2020 kevääseen 2022 aiheutti leikkipuistojen toiminnassa merkittäviä supistuksia koronarajoitusten vuoksi. Tämä aiheutti leikkipuistojen alle kouluikäisten toiminnasta tietämättömiä perheitä, etenkin pandemiavuosina ensimmäisen lapsensa saaneissa perheissä. Syksystä 2022 alkaen asiakasmäärät ovat taas pikkuhiljaa kasvaneet ja toimintaa on tarkoitus kehittää vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeisiin kaupunkistrategian mukaisesti. [R. Tiainen-Ala-Maunus, henkilökohtainen tiedonanto, 2023].

Opinnäytetyön aineistonkeruuvaihe leikkipuistoissa on toteutettu keväällä 2023, jolloin suurin osa leikkipuistoista oli suljettuna päiväkotien henkilöstöpulan vuoksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sulki 37 leikkipuistoa ja perhetaltoa ja siirsi henkilökuntaa

työskentelemään päiväkoteihin. Avoinna keväällä 2023 oli 25 leikkipuistoa, joista osassa tutkimus toteutettiin.

2.2 Alle kouluikäiset lapsiperheet Helsingissä

Opinnäytetyön kohderyhmänä on helsinkiläiset alle kouluikäisten lasten huoltajat. Helsingin väestöstä 65 % kuuluu perheisiin, jonka yleismääritelmä on kotitalous, jossa aikuinen tai aikuisia sekä alle 17-vuotias lapsi tai lapsia. Varhaiskasvatusikäisiä Helsingissä on vuoden 2021 tilaston mukaan ollut 43187. (Kaupunkitieto, n.d.-a). 1990-luvun lamavuosina, perheet jäivät Helsinkiin asumaan. Lamavuosina lasten määrä kasvoi keskimäärin 1500 lapsella vuodessa. Vastaavaa ei ole sen jälkeen nähty. 2000-luvun alussa helsinkiläiset lapsiperheet muuttivat lähikuntiin, puhuttiin ns. Nurmijärvi-ilmiöstä. Tällä vuosikymmenellä lasten määrä kasvaa Helsingissä oikeastaan vain alueilla, joissa rakennetaan perheasuntoja. Kaiken kaikkiaan koko maata koskettava syntyvyyden väheneminen näkyy myös Helsingissä. (Vuori, 2020, ss. 8–9). Vuoden 2023 alkupuolella Suomeen syntyi ennätysvähän lapsia, verrattuna hetkelliseen syntyvyyden nousuun Koronavuosina 2020–2021 (Saarinen, 2023).

Alle kouluikäisten osallistumisaste varhaiskasvatuksessa on kasvanut koko Suomessa. Osallistumisastetta tarkastellaan vain päiväkot-, perhepäivä- tai ryhmäperhepäivähoitoon osallistuvien määrällä. Uudellamaalla varhaiskasvatukseen osallistui vuoden 2021 tilaston mukaan 76–80 % varhaiskasvatusikäisistä. Koko maassa yksivuotiaita varhaiskasvatuksessa oli noin 38 % ja 3-vuotiaita 83 %. (Opetushallitus 2023). Varhaiskasvatuksen osallistumisaste Helsingissä oli vuonna 2022 82,2 %, eli reilusta 40000 alle kouluikäisestä oli noin reilu 30000 päivähoidossa. Etenkin alle 3-vuotiaiden määrä varhaiskasvatuksessa kasvoi vuonna 2022. (Kestävä Helsinki, 2023). Lisäksi 2021 Helsingissä poistettiin kotihoidon tuen Helsinki-lisä yli 1-vuotiailta. (Bäckgren, 2020).

Tämän muutoksen myötä myös osa yli yksivuotiaista on päiväkotihoidossa, kotihoidon sijaan. Leikkipuiston toimintaan osallistuvat ovat näin ollen enenevästi alle yksivuotiaita Helsingissä. Helsingin väestöennusteen mukaan Helsingin väkiluku tulee kasvamaan, mutta ikärakenne muuttuu vanhemmaksi. (Kaupunkitieto, n.d.-b). Opinnäytetyön tulosten ja kehittämisehdotusten kannalta on hyvä tiedostaa, kuka, eli minkäikäinen on leikkipuiston asiakas tällä hetkellä ja miltä ennuste näyttää tulevaisuudessa.

3 Opinnäytetyön tietoperusta

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tietoperusta, keskeiset käsitteet sekä aiemmat tutkimukset aiheesta.

3.1 Varhaiskasvatus

Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen on säädetty laissa: Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, §2). Varhaiskasvatuksen pedagogiset perusteet pohjautuvat aina vallitsevaan kulloiseenkin oppimiskäsitykseen. Opetushallituksen vuoden 2010 tulevaisuuden raportissa korostetaan muun muassa sosiaalisten taitojen, vuorovaikutuksen, ongelmanratkaisun ja luovuuden merkitystä. (Hujala & Turja, 2020, s. 11).

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, että kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta päiväkotij- ja perhepäivähoitotoimintana ja sen lisäksi kunta voi tarpeen mukaan järjestää avointa varhaiskasvatusta, sille sopivassa toimintaympäristössä. Varhaiskasvatusta voivat saada ne, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, §1).

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tavoitteena on tukea lapsen hyvää kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksen palvelun käytöstä ja muodosta päättää lapsen huoltaja. Varhaiskasvatuksen järjestämistä velvoittavat varhaiskasvatuslain lisäksi myös Suomen perustuslaki, hallintolaki sekä kansalliset sopimukset, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan, esimerkiksi yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki ja YK: lasten oikeuksien sopimus (Opetushallitus, 2022, s. 16–17).

3.2 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat avoin varhaiskasvatus, asiakasosallisuus ja vanhemmuuden tuki. Nämä käsitteet ovat määrittyneet suoraan tämän opinnäytetyön tutkimustehtävästä sekä aiempien tutkimusten tuloksista. Keskeiset käsitteet ovat tutkimuksen myötä tarkentuneet. Tämä on hyvin tyypillistä, kun tutkimus perustuu kokemuksellisuuteen. (Valli, 2018, s. 31) Käsitteiden tarkennusta on tapahtunut vielä tutkimustuloksia käsitellessä, jolloin käsitteeksi on noussut vanhemmuuden tuki.

3.3 Avoin varhaiskasvatus

Opinnäytetyön keskeinen käsite avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, mitkä lain kohdat koskevat avointa varhaiskasvatusta. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on tarkennettu eri varhaiskasvatusmuotojen ominaispiirteitä ja kunta on velvollinen tiedottamaan näistä myös huoltajille. (Opetushallitus, 2022, ss.17–18).

Opetushallituksen laatimassa varhaiskasvatuksen perusteissa avoin varhaiskasvatus määritellään siten, että varhaiskasvatuksen järjestäjä voi itsenäisesti päättää sen toteutuksesta ja painopisteistä. Nämä voivat olla esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoimintaa. Koska varhaiskasvatus on aina suunniteltua, ohjattua ja tavoitteellista toimintaa, pätee tämä myös avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. (Opetushallitus, 2022, s.19).

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään Helsingin leikkipuistoissa aukioloaikoina aamupäivisin ohjattuna toimintana niin leikkipuistojen sisä- kuin ulkotiloissa. Perheiden toiveet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. (Helsingin kaupunki, 2023). *Helsingin leikkipuistot ovat leikki- ja kohtaamispaikka kaikenikäisille. Ohjatut toiminnot pikkulapsiperheille vahvistavat lasten ja vanhemman välistä kohtaamisen iloa ja vuorovaikutusta.* (Helsingin kaupunki, 2022, s.15). Varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018 §4) mukaan kaikessa toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee toteutua lapsen etu. Leikkipuisto on varhaiskasvatusympäristö, joka varhaiskasvatuslaissa määritellään seuraavasti: *Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys.* (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, § 10).

3.4 Avoimen varhaiskasvatuksen historia ja nykytila Helsingissä

Päivähoitojärjestelmää, nykyistä varhaiskasvatusta, täydentävää palvelua on alun perin kutsuttu leikkitoimintana. Sen varhaisimmat vaiheet ulottuvat 1800-luvun loppupuolelle, jolloin työläiskaupunginisiin aloitettiin perustaa leikkikenttiä, jotta vähävaraisten ja köyhien perheiden lapsilla olisi myös mahdollista leikkiä raittiissa ulkoilmassa, sillä tuohon aikaan niin

Helsingissä kuin muuallakin Euroopassa suurella osalla lapsista oli tuberkuloosi, jota hoidettiin lääkehoidon puuttuessa raittiissa ilmassa olemalla. Helsingistä käytiin jopa 1800-luvun lopulla tutkimusmatkoilla eurooppalaisilla leikkikentillä, mutta ensimmäinen leikkikenttä ohjattuna toimintana saatiin Helsinkiin kuitenkin vasta 1914, Suomen voimisteluolettajien liiton aloitteesta. Ohjattu toiminta koettiin hyvänä hoitojärjestelynä varsinkin vähävaraisille lapsiperheille, jossa äideillä ei ollut koko ajan aikaa vahtia lasten leikkejä ja lastenhoitajaan ei ollut varaa. Tästä alkoi niin kutsuttu puistotätitoiminta, jolloin pientä maksua vastaan lapsen pystyi tuomaan mukaan valvottuun ja ohjattuun toimintaan. 1950-luvulta alkaen leikkikentille ruvettiin rakentamaan myös rakennuksia sisätilatointia varten. Vuonna 1973 Helsingissä oli jo 24 ympäri vuoden toimivaa leikkikenttää. Pääpaino oli alakouluikäisissä, etenkin kesäisin, kun he viettivät kesälomaansa vanhempien ollessa töissä. (Välimäki, 1999, ss. 161–163).

1970-luvulta alkaen leikkitoiminta nimitys alkoi vakiintua myös valtakunnallisesti. Avoimiin päiväkoteihin haettiin mallia Ruotsista ja leikkitoiminta saatiin Suomessa myös silloiseen päivähoitolakiin määriteltä. Toisin kuin Helsingissä, muissa kunnissa leikkitoiminnan järjestäminen on ollut ja on yhä edelleen enemmän järjestöjen tai seurakunnan järjestämää ja usein toiminta on osa hyvinvointialueiden toimintaa. Myös Ruotsissa avoimen varhaiskasvatuksen järjestävänä tahona on sosiaali- ja terveyspalvelut ja avoin varhaiskasvatus on osa ”Familjecenter”-palvelua. (Kekkonen, ym., 2014, s. 10).

2000-luvun alusta alkaen leikkitoiminta-nimityksestä on siirrytty avoin varhaiskasvatus-termin käyttöön. Valtakunnallisesti aiheen tutkimisesta tekee haasteellisen se, että jokainen kunta voi itse määrittellä avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodon ja nimityksen. Helsingissä vakiintui 1980-luvulla nimitys leikkipuisto, kun taas muissa kunnissa avoin varhaiskasvatus voi olla avoin päiväkotitoiminta, leikkikerho tai jokin muu. (Alila & Portell, 2008, s.12). Vielä 1980-luvulla leikkitoiminnasta on mainittu sen olevan kasvussa oleva toimintamuoto, mutta 1990-luvun taloudellinen tilanne ja myös subjektiivisen päivähoiton muutos, aiheutti monessa kunnassa tilanteen, että leikkitoimintaa ei enää järjestetty. (Alila & Portell, 2008, ss. 15–18)

Sosiaali- ja terveysministeriö teki leikkitoiminnasta 2007 valtakunnallisen selvityksen ja kehittämisehdotukset. Selvityksen taustalla oli Matti Vanhasen hallitusohjelman tavoite moninaistaa päivähoiton eri muotoja. Selvityksen perusteella todettiin, että leikkitoiminnan määritelmä ja toimintamuodoissa ei ole valtakunnallisesti yhteisiä periaatteita ja tätä olisi syytä kehittää. Selvityksessä todettiin myös, että leikkitoimintaa, sittemmin avointa varhaiskasvatusta on valtakunnallisesti tutkittu hyvin vähän. (Alila & Portell, 2008, s.21–22).

Vuonna 2009 sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö lähti selvittämään päivähoiton asemaa valtionhallinnossa. Selvityksen myötä päivähoito siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriöön 2012. Päivähoitolaki uudistettiin 2015 ja nimeksi muuttui varhaiskasvatustalaki. (Ranta ym. 2021, s. 64). Avoin varhaiskasvatus määriteltiin varhaiskasvatustalain ensi kertaa 2018. (Varhaiskasvatustalaki, 540/2018, §1).

Helsingin kaupunkistrategian yhtenä tavoitteena on nostaa varhaiskasvatustuksen osallistumisastetta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita avoimen varhaiskasvatustuksen käyttöasteen nostoa, vaan lasten osallistumista päiväkotimuotoiseen varhaiskasvatukseen. 3–6-vuotiaiden osallistumisaste on jo 94 % ja 1–2-vuotiaidenkin osallistumisaste kasvussa. Etenkin erikielisten osallistumista edellä mainitussa ikäryhmässä on tavoitteena nostaa. (Helsingin kaupunki, 2023). Tavoitteen saavuttamisen yhtenä toimenpiteenä on ollut kotihoidon tuen kuntalisän, eli niin sanotun Helsinki-lisän poistaminen yli yksivuotiailta vuonna 2021 (Helsingin kaupunki, 2021) sekä päiväkotien asiakasmaksujen tulorajojen nosto 31 prosentilla, jolloin maksuhojennuksen saaminen asiakasmaksusta on ollut aiempaa helpompaa. (Kuntaliitto, 2021).

Varhaiskasvatustuksen osallistumisasteen tarkoituksena on yhtäältä saada lapset jo varhaisemmassa vaiheessa oppimaan pedagogisia taitoja, yhtäältä saada vanhemmat vanhempainrahakauden päätteeksi takaisin työelämään, etenkin äidit, jotka perhevapaauudistuksesta huolimatta ovat yhä edelleen lapsen ensisijaisia hoitajia vanhempainvapaalla. Vuonna 2023 Helsingissä alle kouluikäisiä on kotihoidossa noin 7000 lasta. Suurin osa heistä on alle yksivuotiaita. Helsingin leikkipuistojen alle kouluikäisistä kävijöistä on siis suurin osa alle yksivuotiaita. Nämä lapset ovat syntyneet Koronapandemia-aikana tai sen jälkeen. Heiltä on saattanut puuttua tieto vanhemmuuden tuen mahdollisuuksista ja palveluista lapsiperheille. Osa palveluista on voinut olla tauolla tai järjestetty etäyhteyksin. Tämä on ollut hyvä ottaa huomioon tutkimuksen tulosten tulkinnessa.

3.5 Avoimen varhaiskasvatustuksen aiemmat tutkimukset

Avointa varhaiskasvatusta on valtakunnallisesti tutkittu. Avoimen varhaiskasvatustuksen toteutuspaikkoja muissa kunnissa ovat esimerkiksi avoimet päiväkodit ja perhepaikat. Aiemmissa tutkimuksissa on hyvin usein tutkittu, miten avoin varhaiskasvatus tukee vanhemmuutta. Koska avoin varhaiskasvatus on tarkoitettu kotona alle kouluikäisiä lapsia hoitaville vanhemmille, on tämä vanhemmuuden tukeminen siksi hyvin looginen tutkimusaihe aiemmissa tutkimuksissa.

Salla Fjällström on tarkastellut Pro gradu –tutkielmassaan (2018) valtakunnallisesti avoimen varhaiskasvatuksen järjestämistä, käyttäen termiä muu varhaiskasvatus. Tutkimuksen tuloksena on nähtävissä, että muun varhaiskasvatuksen nähdään olevan tärkeää perheiden vertaistuen ja sosiaalisen verkoston näkökulmasta, mutta sen toimintaa ei nähdä yhtä tavoitteellisena ja pedagogisena kuin päiväkotitoiminta nähdään (Fjällström, 2018, s. 54). Tätä tulosta voidaan varmaankin selittää osin myös lainsäädännöllä, sillä päiväkotimuotoista varhaiskasvatusta kuntien on pakko järjestää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut vuonna 2008 selvityksen avoimesta varhaiskasvatuksesta valtakunnallisesti; sen nykytilasta ja kehittämistarpeista. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2008). Varhaiskasvatuslaki on päivitetty 2018. Aiempia tutkimuksia tarkastellessa on ollut tärkeä huomioida aiempien tutkimusten ajantasaisuus. Tämä on tärkeää tutkimuksen luotettavuuden kannalta. (Hirsjärvi, S. ym. 2018, s. 113). Näin ollen tutkimuksessa on huomioitu lähdekriittisyys aiempiin tutkimuksiin ja valikoitu mahdollisimman tuoreita tutkimuksia, jotka vastaisivat nykyllä lainsäädäntöä ja terminologiaa avoimesta varhaiskasvatuksesta.

Koskela ja Pusa (2014) tutkivat Pro gradu–tutkielmassaan, miten Rovaniemen kunnan avoimen päiväkodin toiminta tukee vanhemmuutta. Heidän tutkimuksensa on vuodelta 2014, jolloin Suomen perhevapaamallia ja varhaiskasvatuslakia ei ollut päivitetty, vaan tutkimuksessa pohdittiin juuri näiden tuomia muutoksia tulevaisuuden avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin. Heidän tutkimuksensa perustui nimenomaan lastenhuoltajien kokemukseen palvelusta, eli tutkimustehtävä on yhteneväinen tämän opinnäytetyön kanssa. Heidän aineistonsa perustuu puolistrukturoituun kyselytutkimukseen, jossa on tavoiteltu myös määrällisesti isoa vastaajajoukkoa. (Koskela & Pusa, 2014, ss. 33–34). Tutkimukseen osallistui 41 % avoimen päiväkodin kävijöistä kyselyn toteutusaikana. Tutkimustulosten perusteella huoltajat kokivat avoimen päiväkodin toisilta perheiltä saatavan vertaistuen hyvin tärkeäksi. (Koskela & Pusa, 2014, ss.41–49). Ohjatun toiminnan kokemuksissa korostui toiminnan ammatillinen suunnittelu, mielekkyys ja monipuolisuus eri-ikäiset lapset huomioiden. Esille nousivat myös toimivat ja monipuoliset leikkivälineet, tilat ja mahdollisuus erilaisiin leikkeihin. (Koskela & Pusa, 2014, ss. 53–54).

Leinonen on tutkinut perheiden kokemuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta Limingan kunnassa. Aineiston keruumenetelmänä on käytetty strukturoitua kyselylomaketta huoltajille. Monivalintakysymysten lisäksi kyselyssä on ollut mahdollista vastata myös avokysymyksiin. (Leinonen, 2015, ss. 31–32.) Tutkimustulosten perusteella huoltajat kokivat osallistumisen

toimintaan tärkeäksi, etenkin saadakseen seuraa niin itselle kuin lapselle sekä rytmitystä arkeen. (Leinonen, 2015, ss. 42–43).

Jakobsson & Lamminen ovat tutkineet Vantaan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheiden kokemuksia yhdessä toimipaikassa. Aineisto on kerätty sekä kirjallisella asiakastyytyväisyyslomakkeella, jossa kysymykset koskevat muun muassa sijaintia, aukioloa ja viihtyisyyttä, että puolistrukturoidulla teemahaastattelulla huoltajille. (Jakobsson & Lamminen, 2019, ss. 30–31). Tutkimuksen kyselyn tulosten perusteella toiminta tukee vanhemmuutta hyvin tai erittäin hyvin. Samoin perheet kokivat hyväksi tai erittäin hyväksi mahdollisuutensa vaikuttaa toiminnan sisältöön. Teemahaastatteluista saadut tulokset tukivat myös kyselyn tuloksia. (Jakobsson & Lamminen, 2019, ss. 47–52).

3.6 Asiakasosallisuus

Opinnäytetyön keskeisenä käsitteenä on asiakasosallisuus. Asiakasosallisuus on osa suomalaista demokratiaa. Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa palveluihin, joita he käyttävät. Varhaiskasvatus omalta osaltaan noudattaa tätä periaatetta toiminnassaan. (Opetushallitus, 2022, s. 29). Asiakasosallisuus on palveluissa tärkeä ottaa huomioon, sillä se lisää asiakkaan tasa-arvoista kohtelua. Palvelua tuotetaan aina asiakasta varten, joten on tärkeää ottaa huomioon myös asiakkaan oma kokemus palvelusta. Näin palvelua saadaan myös kehitettyä vastaamaan enemmän asiakkaan tarpeisiin (TTL, n.d.). Voidaan ajatella, että asiakasosallisuus leikkipuistoissa on myös sitä, että asiakas, niin huoltaja kuin lapsikin kiinnittyä osaksi toimintaa, on aktiivisena toimijana. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että toiminnassa arvostetaan, otetaan huomioon ja kuunnellaan lasten ja huoltajien näkemykset. Tämä lisää osallisuuden kokemusta niin lapsissa kuin huoltajissa. (Opetushallitus, 2022, s. 34).

Tämän opinnäytetyön toisena tutkimustehtävänä on kuvata huoltajien kokemuksia osallistumisesta toiminnan suunnitteluun leikkipuistoissa. Tämänkaltaisen asiakasosallisuus kuvataan varhaiskasvatuslaissa seuraavasti: *”Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.”* (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, §20). Osallisuus on kirjattu myös Helsingin kaupungin hallintosääntöön. Helsinki pyrkii kaikessa päätöksen teossaan osallistamaan kuntalaiset ja tekemään palveluista sellaisia, joihin on helppo osallistua ja vaikuttaa. (Helsingin kaupungin hallintosääntö, luku 27 §1).

Elina Nivala (2021) kuvaa asiakasosallisuutta käyttäen termejä poliittinen ja sosiaalinen osallisuus. Poliittisella osallisuudella tarkoitetaan juuri edellä mainittua demokratiaa, eli yksilöllä on oikeus ottaa osaa häntä koskevien palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen, mahdollisuus vaikuttaa. Tätä vaikuttamista on muun muassa äänioikeus. Sosiaalisella osallisuudella taas tarkoitetaan kokemusta yhteisöön kuulumisesta. Nämä käsitteet kulkevat hyvin käsi kädessä, sillä ilman kokemusta kuulumisesta yhteisöön, ei useinkaan synny halua vaikuttaa sen toimintaan (Nivala, 2021, s. 38). Voidaankin ajatella, että leikkipuistossa hyvä lähtötilanne on, että perheet osallistuvat leikkipuiston toimintaan. Miten he kokevat toiminnan suunnitteluun osallistumisen, eli mahdollisuuden vaikuttaa, on tämän tutkimuksen tehtävä selvittää.

Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyssä vuonna 2021 on helsinkiläisiltä kysytty kokemusta osallistumisesta vaikuttaa oman asuinympäristönsä kehittämiseen ja kokevatko he olevansa osa jotain ryhmää tai yhteisöä. Kaiken kaikkiaan osallisuuden kokemus Helsingissä oli hyvä ja vastasi keskimäärin samaa kokemusta muiden pääkaupunkiseudulla asuvien kanssa. Tutkimustulos antoi arvon 74,8, asteikolla 0–100. Kymmenesosalla vastaajista kokemus osallisuudesta oli hyvin heikkoa, arvo alle 50. Näistä vastaajista puolet kokivat myös yksinäisyyttä ja yhteisöön kuulumattomuutta. (Ahlgren, ym., 2021, ss. 58–61).

Osallisuus voidaan myös nähdä vanhemmuuden tukena, sillä se määritellään usein yhteisöön kuulumisena tai yhteenkuuluvuutena. (Nivala, 2021, s. 34). Osallisuuden kokeminen on subjektiivinen kokemus, jonka toteutuminen voidaan selvittää vain kysymällä kohteelta itseltään. Pelkkä toimintaan osallistuminen ei ole osallisuutta. (THL, 2017, s. 3).

3.7 Aiemmat tutkimukset avoimen varhaiskasvatuksen asiakasosallisuudesta

Pulkinen (2020) on toteuttanut Espoon avoimeen varhaiskasvatukseen asiakasosallisuuden kehittämistä varten toimintatutkimuksen. Lähtökohtana on ollut kehittää perheiden osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. (Pulkinen, 2020, s.7). Aineisto on saatu toteuttamalla avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstölle ryhmähaastattelu sekä työpajoja ja asiakkaille ryhmähaastattelu. Henkilöstölle täsmennettiin asiakasosallisuuden määritelmää, kun taas asiakkailta kyseltiin, miten he ovat kokeneet mahdollisuuden vaikuttaa toimintaan. Tuloksista ilmeni, että perheet kokivat tärkeäksi, että heidän toiveitaan kuultiin toimintaa suunniteltaessa ja suurin osa koki mahdollisuuden vaikuttaa toiminnan sisältöön (Pulkinen, 2020, ss. 25–27).

Toivonen on tutkinut, miten avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan kehittää yhdessä asiakkaiden kanssa Ylöjärvellä. Aineistokeruumenetelmänä on ollut järjestää ideariih huoltajille, jossa he ovat päässeet osallistumaan ja vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun. Tuloksista ilmeni, että ainakin ideariiheseen osallistuneet huoltajat olivat jatkossakin innokkaita osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ja toivoivat lisää huoltajia mukaan tällaiseen toimintaan. (2015, ss. 26–36)

3.8 Vanhemmuuden tuki

Opinnäytetyön keskeisenä käsitteenä oleva vanhemmuuden tuki on ollut keskeisenä käsitteenä useassa muussakin avointa varhaiskasvatusta koskevassa tutkimuksessa. Koskela & Pusa (2014) kuvaa tutkimuksessaan vanhemmuuden tukemista taloudellisesta ja sosiaalisesta lähtökohdasta. Taloudellisena tukena mainitaan esimerkiksi yhteiskunnan järjestämä vanhempainraha ja kotihoidontuki. Sosiaalisena tukena mainitaan perheille järjestetyt erilaiset palvelut (Koskela & Pusa, 2014, ss. 10–13). Tämän opinnäytetyön tutkimusympäristönä olevat leikkipuistot ovat sosiaalisen tuen palvelumuoto helsinkiläisille lapsiperheille. Ne ovat kaikille avoimia kohtaamispaikkoja, joihin on helppo tulla. Näissä on mahdollista saada myös vertaistukea, sillä tapaamaan pääsee samassa elämäntilanteessa olevia lapsiperheitä. Helsinkiläinen avoin varhaiskasvatus on myös maksutonta, joten tällöin se tukee lapsiperheitä myös taloudellisesti ja on kaikille yhdenvertaista.

Vanhemmuuden tuki voidaan jakaa kolmeen eri pääluokkaan: universaali, kohdennettu ja intensiivinen tuki. Näistä universaalia tukea ovat erilaiset palvelut lapsiperheille, kuten neuvolapalvelut (Kalland & Salo, 2020, s. 891). Myös leikkipuistojen ohjattu toiminta voidaan ajatella olevan universaali tuki lapsiperheille, sillä sitä järjestää ammatillinen henkilökunta ja se on pedagogisesti suunniteltua ohjattua toimintaa lapsiperheille. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta.

Vanhemmuuden tuki -käsitteenä tuli esille tässä opinnäytetyössä tutkimustuloksissa, jonka vuoksi se on otettu opinnäytetyön keskeisiin käsitteisiin. Avoimen varhaiskasvatuksen aiemmissa tutkimuksissa on jo etukäteen määritelty teoreettiseksi lähtökohdaksi kuvata, miten avoin varhaiskasvatus tukee vanhemmuutta. Tässä opinnäytetyössä vanhemmuuden tuki on käsitteenä tarkentunut tulosten tulkintavaiheessa. Laadullisessa tutkimuksessa tämä on hyvin tavallista, että teoria tarkentuu opinnäytetyöprosessin aikana. (Hirsjärvi ym., 2018, s. 164).

4 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tutkimusmenetelmät, tutkimuksen tavoite ja tarkoitus sekä tutkimustehtävä.

4.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö. Tutkimusmenetelmäksi on valittu laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullinen tutkimus on tulkintaan perustuva tutkimusmenetelmä. Laadullisessa tutkimuksessa laatua on tutkittavan, eli leikkipuiston asiakkaan kokema merkityksellisyys tutkittavasta aiheesta. Opinnäytetyöhön tehtävästä tutkimushaastattelusta saadaan tietoa leikkipuiston alle kouluikäisten lasten huoltajien omista aidoista kokemuksista ohjatuissa toiminnoissa, heidän omassa kokemusmaailmassaan. Tutkijan tulee ymmärtää, että tutkittavan kokemukset tutkittavasta aiheesta ovat subjektiivisia kokemuksia (Vilka, 2021, s. 18). Yhteistä kaikille tutkittaville on se, että kaikilla on alle kouluikäisiä lapsia ja he kaikki ovat osallistuneet jo leikkipuistojen ohjattuun toimintaan.

Laadullisessa tutkimuksessa kentältä saatu aineisto jäsentää teoreettista tarkastelua. Tarkoituksena on antaa tilaa tutkittavien vastauksille tutkimuksessa, jolloin uutta teorian tietoa voidaan alkaa jäsentämään saadun aineiston kautta. Parhaimmillaan tästä voidaan saada tutkittavasta ilmiöstä uutta teorian tietoa. (Kiviniemi, 2018, 77).

Laadullinen tutkimus voidaan kuvata prosessina, jossa aineistoperusteiset näkökulmat kehittyvät samalla kun tutkijan tietoisuus lisääntyy. Koska kvalitatiivisessa tutkimuksessa kaikkia vaiheita ei välttämättä voi jäsentää etukäteen, tutkimuksen muoto, menetelmälliset ratkaisut ja jopa tutkimusongelma saattavat muuttua tutkimuksen edetessä. Tutkijan on tärkeää huomioida edellä mainitut seikat uusien mahdollisuuksien ilmaantumisen, mutta myös mielekkään ongelman rajaamisen sekä tulkinnan kannalta. (Kiviniemi 2018, ss. 73–75). Tätä opinnäytetyötä on lähdetty tekemään ilman ennako-oletuksia, siitä miten huoltajat ohjatun toiminnan kokevat. Teoria on jäsentynyt opinnäytetyön aikana.

4.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata alle kouluikäisten lasten huoltajien kokemuksia Helsingin leikkipuistojen ohjatuista toiminnoista sekä miten he kokevat osallistumisensa ohjatun toiminnan suunnitteluun. Helsingissä leikkipuistoja on seitsemällä eri varhaiskasvatusalueella. Tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla alle kouluikäisten lasten huoltajia leikkipuistoissa kaikilla eri varhaiskasvatusalueilla. Näin on saatu kokemustietoa eri puolilta Helsinkiä asuvilta lapsiperheiden huoltajilta. Tavoitteena on, että Helsingin Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala voi hyödyntää tutkimuksesta saatua tietoa kehittäessään avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa. Opinnäytetyössä on pyritty ymmärtämään kohteena olevien, eli huoltajien kokemuksia kohteena olevasta aiheesta, eli ohjatusta toiminnasta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 32–33).

4.3 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi on valittu teemahaastattelu. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään hyvin usein erilaisia haastatteluja aineistonkeruumenetelmänä. Haastattelun eduksi voidaan todeta se, että verrattuna kyselylomakkeeseen, voi haastattelija nähdä tilanteessa myös haastateltavan ilmeet, eleet ja äänenpainot, jotka antavat lisää tietoa aiheesta tai oikeammin lisää tulkittavaa aiheesta. Haastattelu eroaa tavallisesta keskustelusta, siten, että kun kyseessä on aineistonkeruumenetelmä tutkimusta varten, käytetään siitä termiä tutkimushaastattelu. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, joten haastattelu mahdollistaa sen, että haastattelija voi koko ajan tarkentavilla kysymyksillä tarkistaa, että haastateltava on ymmärtänyt kysymyksen oikein. Haastattelijalla on myös tärkeä rooli pitää keskustelussa ohjat käsissään, ettei haastattelu harhaudu pois sovitusta aiheesta. Koska haastateltava nähdään aktiivisena subjektina, jolta halutaan saada etukäteen määritellystä aiheesta tietoa, usein haastattelun sivutuotteena syntyy muutakin sosiaalista tietoa, jolla ei tutkimuksen kannalta ole merkitystä. Tätä vastausten suuntaa tutkijan on vaikea etukäteen ennakoida, mutta se on tärkeä tiedostaa ennen haastattelua (Hirsjärvi ym., 2018, ss. 204–205).

Tutkimushaastattelun eri muodoista tähän opinnäytetyöhön on valittu teemahaastattelu, joka on niin sanotusti puolistrukturoitu haastattelu; lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa aihealue haastatteluun on ennakkoon tiedossa, mutta kysymysten tarkka järjestys ja muoto puuttuu. Tämä tuo haastattelutilanteeseen oman joustavuuden (Hirsjärvi ym., 2018, ss. 208–209).

Teemahaastattelun teoriassa perusoletuksena on, että haastateltava on kokenut, jonkin teemaan liittyvän tilanteen, josta halutaan saada häneltä tietoa tai kuvaus. Kuitenkaan oletuksena ei ole, että kaikilla olisi tilanteesta syntynyt yhteinen kokemus, vaan tällä menetelmällä voidaan tutkia kaikkia teemaan liittyviä ajatuksia, uskomuksia tai merkityksiä, jotka haastatteluissa tulee ilmi. Teemahaastattelu korostaa haastateltavan omaa elämysmaailmaa. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan, edetään teeman varassa ja haastattelijä antaa haastateltavien äänen tulla kuuluviin. Haastateltavan antamat omat tulkinnat ja merkitykset teemasta ovat tärkeintä. (Hirsjärvi & Hurme, 2015, ss. 47–48.)

4.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmällä pyritään luomaan saadusta aineistosta täsmentynyt kokonaisuus. (Vilka, 2021, s. 153). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analysoinnin viitekehyksessä on tutkimuksen aineisto. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 141). Sisällönanalyysi on perinteinen laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmä. Teoreettisena lähtökohtana sisällön analyysiin on valittu fenomenologinen analyysi, sillä tutkimuksen kohteena on ihmisten aidot kokemukset tutkittavasta aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 104). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi fenomenologisesti lähestyen, sopii hyvin tämän opinnäytetyön analysointimenetelmäksi, sillä tutkimustehtävässä tavoitteena oli saada kuvata huoltajien kokemus, joka ei perustu aiempaan käsitykseen aiheesta. Kuvattua kokemusta pyritään ymmärtämään ilmiönä, sellaisena kuin se ilmenee. (Vilka, 2021, s. 174).

4.5 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänä oli kuvata, millaisia kokemuksia alle kouluikäisten lapsiperheiden huoltajilla on leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta ja millainen kokemus heillä oli osallistumisesta toiminnan suunnitteluun. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa on määritelty ohjaavaksi toimintatavaksi, että toimintaa suunnitellaan yhdessä asiakkaiden kanssa. (Helsingin kaupunki, 2022, s. 15). Tätä asiakasosallisuuden toteutumista asiakaskokemuksena on tutkittu tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyö käy dialogia huoltajien kokemusten, aiempien tutkimusten sekä teorian välillä.

Tutkimustehtävä on tärkeää rajata opinnäytetyössä, jotta tutkimustulokset eivät lopulta jää puutteellisen rajauksen vuoksi merkityksettömiksi kokonaisuuksiksi. (Vilka, 2021, s. 60).

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on:

- Kuvata huoltajien kokemus leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta
- Kuvata huoltajien kokemus osallistumisesta leikkipuistojen ohjatun toiminnan suunnitteluun

Opinnäytetyössä on päädytty tähän tutkimustehtävään, sillä tarkoituksena oli saada kuva siitä, miten perheet ohjatun toiminnan kokevat. Kokemus on aina omakohtaista ja tutkijan on ollut tärkeää jo tutkimustehtävän asettelussa erottaa kokemus ja käsitys toisistaan käsitteinä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei myöskään ole ehdottoman totuuden löytäminen. Opinnäytetyön teemahaastatteluuun valikoitui sattumanvaraisesti leikkipuistoissa ohjattuihin tuokioihin osallistuneita huoltajia. Heidän kokemuksistaan on tehty tulkintoja, haastatteluihin perustuen. (Vilka, 2021, s. 74).

Kokemus, eli jonkin asian merkityksellisyys aistittuna asiana on tutkimuksen lähtökohtana. Kokemusta lähestytään tutkimuksessa fenomenologisesta näkökulmasta, jolloin tutkittavan kokema merkityksen tunne tutkittavasta asiasta on oleellista tutkimuksessa. Leikkipuistojen ohjatuista toiminnoista syntyy tutkittavalle jokin kokemus ja sen myötä merkitys. Näiden kokemusten ja merkitysten ymmärtämisestä koitetaan tutkittaessa saada käsitys. (Valli, 2018, ss. 29–31).

Fenomenologisessa tutkimuksessa kohteena on ihmisen kokemus ja merkitys. Jokainen leikkipuiston huoltaja kokee sekä ympäristön että ohjattuun toimintaan osallistumisen omalla tavallaan. Fenomenologisen tutkimuksen peruslähtökohta on siten inhimilliset kokemukset. Nämä ovat luonnollisesti subjektiivisia kokemuksia ja sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen menetelmänä, jossa tarkoitus ei ole löytää yhtä oikeata totuutta tutkittavasta asiasta. Fenomenologiassa ajatellaan, että ihmisen tekeminen on intentionaalista, eli suuntautunut tarkoituksenmukaisesti johonkin. Tässä opinnäytetyössä voidaan ajatella, että huoltajat ovat tarkoituksenmukaisesti ja jonkin syyn vuoksi tulleet leikkipuistoon. Osa leikkimään lapsensa kanssa ilman osallistumista ohjattuun toimintaan ja osa nimenomaan ensin mainitun vuoksi. Opinnäytetyössä koitetaan ymmärtää kokemusta. Ymmärtäminen perustuu aina tulkintaan ja ymmärtämisessäkin on aina taustalla esiymmärrys, eli miten kohde ymmärretään entuudestaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 40).

Aikaisempiin tutkimuksiin perustuen, esiyymmärryksenä on, että ohjattu toiminta leikkipuistossa, tukee vanhemmuutta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on lähtökohtaisesti jokin teorian tietoon pohjautuva perusolettamus tutkittavasta ilmiöstä, mutta näkökulma voi hyvin muuttua tutkimusprosessin aikana, kun tutkija on käsitteellistänyt saamaansa aineistoa. (Kiviniemi, 2018, s. 77).

5 Opinnäytetyön tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tutkimuksen toteutus; aineistonkeruu sekä sen analysointivaihe.

5.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto on kerätty tekemällä teemahaastattelu jokaisella Helsingin kaupungin varhaiskasvatusalueella, seitsemässä eri leikkipuistossa. Haastattelut toteutettiin huhti-toukokuun 2023 aikana, paikan päällä leikkipuistoissa. Leikkipuistoyksiköiden esihenkilöihin ja henkilökuntaan oltiin etukäteen yhteydessä saatekirjeen ja tutkimusluvan kanssa (Liite 3) sähköpostitse. Puhelimitse sovittiin ajankohdat, jolloin haastattelut järjestettäisiin.

Haastatteluihin valittiin leikkipuistot sillä perusteella, että ne ovat toiminnassa keväällä 2023 ja niissä käy säännöllisesti perheitä. Tässä kartoituksessa apuna olivat leikkipuistoyksiköiden esihenkilöt. Haastattelut toteutettiin Punavuoressa, Arabianrannassa, Itä-Pakilassa, Etelä-Haagassa, Vuosaaressa, Jakomäessä sekä Laajasalossa. Henkilökunta oli tiedottanut lapsiperheitä hyvissä ajoin mahdollisuudesta osallistua haastatteluun. Tiedottaminen tapahtui ilmoitustaululla, leikkipuistojen sosiaalisen median kanavissa sekä suullisesti perheille kertomalla.

Teemahaastatteluun oli valittu tutkimustehtävään sopivat aiheet haastattelukysymyksiksi. (Vilka, 2021, s. 74). Teemahaastattelut päästiin toteuttamaan suunnitelman mukaisesti. Teemahaastattelut myös äänitettiin, jokainen haastateltava antoi haastattelun äänittämiseen kirjallisen luvan. Lisäksi heille kerrottiin, ettei äänitteitä käsittele kukaan muu kuin tutkija sekä kerrottiin, miten tallenteita säilytetään. Jokaiselle haastateltavalle jäi oma tiedote opinnäytetyöstä sekä tekijän yhteystiedot. Osa haastatteluista oli parihaastatteluja, suurin osa yksilöhaastatteluja.

Haastatteluun osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Teemahaastattelun oli tärkeää pysyä valitun teeman rajoissa, mutta tutkittavilta saattoi haastattelun edetessä tulla jotakin uutta näkökulmaa, jota tutkija ei aiemmin ole tiennyt. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 89). Osa haastateltavista koki tarvetta kertoa kokemuksiaan myös esimerkiksi leikkipuistojen kevään 2023 sulkemisesta, päiväkotien henkilöstöpulasta, leikkipuistojen puutteellisista välineistä. Tämänkaltaisten, tutkimukseen kuulumattomien keskusteluiden, oli tärkeä saattaa haastatteluissa takaisin teeman äärelle.

Tarkoituksena oli saada huoltajat kertomaan omin sanoin kokemuksestaan leikkipuiston ohjatuista toiminnasta. Oli hyvä tehdä teemahaastattelut aidossa toimintaympäristössä, eli paikan päällä leikkipuistossa. Tämä toi tutkimukseen aineiston luotettavuuden kannalta sen, että haastateltavat olivat varmasti osallistuneet ohjattuun toimintaan. Itse haastattelutilanteeseen tämä ympäristö toi sen haasteen, että haastateltavalla huoltajalla oli lapsi tai lapset mukana haastattelussa. Haastattelut eivät näin ollen olleet kovin pitkäkestoisia yksittäisen haastateltavan kanssa, mutta toisaalta laadullisessa tutkimuksessa tällä ei ole niinkään merkitystä. Laadullinen tutkimus ei perustu tilastollisiin yleistyksiin tutkittavasta aiheesta, vaan tarkoitus on saada tietoa kokemuksesta, ei aineiston määrä ole tutkimuksen kannalta oleellista. Oleellista tutkimuksessa on päästä dokumentoimaan huoltajien omakohtaiset kokemukset niin kuin he itse kokemastaan kertovat. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 89).

Parihaastatteluiden etuina voidaan todeta se, että kun parihaastatteluun osallistuvat tunsivat toisensa jo entuudestaan, saattoi se osaltaan vähentää haastattelun tuomaa jännitystä ja toinen vanhempi saattoi katsoa sillä hetkellä haastateltavan lasta. Toisaalta kaikilla haastateltavilla oli lapsi tai useampi mukana haastattelutilanteessa, toi sekin yksilöhaastattelussa tietynlaista turvaa kuin haastateltavan ollessa vain kahdestaan haastattelijan kanssa tilanteessa. Parihaastatteluissa vastaajat olivat vastauksissaan hyvin yksimielisiä. Tässä voi piillä parihaastatteluun liittyvä ongelmallisuus, eli toinen haastateltava on saattanut olla toista dominoivampi vastauksissa. Haastattelijalla ei voi saada täyttä varmuutta siitä, olisiko yksilöhaastattelussa vastattu eri tavoin. (Hirsjärvi ym. 2018, s. 210). Haastattelutilanteissa on kuitenkin huomioitu, että molemmat haastateltavat ovat saaneet mahdollisuuden vastata ja kertoa omasta kokemuksestaan teemasta. (Hirsjärvi & Hurme, 2015, s. 61).

5.2 Haastattelun kulku

Haastateltavia huoltajia oli leikkipuistoittain 1–4 huoltajaa. Tavoitteena oli löytää haastateltavia kaikista seitsemästä leikkipuistosta ja tämä tavoite toteutui. Tutkimukseen osallistui yhteensä 20 huoltajaa. Ennakoon ei ollut sovittuna kuin ajankohta leikkipuiston henkilökunnan kanssa, milloin tutkija saapuu leikkipuistoon. Haastattelua ennen keskusteltiin leikkipuiston henkilökunnan kanssa sopivasta ajankohdasta toiminta-aikana, jolloin perheitä voisi toiminnan ohessa haastatteluun pyytää. Henkilöstö kertoi paikan päällä oleville, että tällainen haastattelu olisi tarjolla ja tutkija kertoi aiheesta perheille tarkemmin. Etukäteen ei ollut tiedossa yhtään haastateltavaa, vaan haastateltavat valikoituivat paikan päällä. Haastateltavia oli helppo saada osallistumaan, kun kertoi, että haastattelu etenee heidän ehdoillaan, lapsi tai useampi sai olla haastattelussa mukana. Huoltajan sukupuolella ei haastattelun osallistumisen kannalta ollut merkitystä, ainoastaan sillä, että on osallistunut ohjattuun toimintaan. Edellä mainitut seikat kuvaavat hyvin haastattelun etuja, eli joustavuutta tutkimusmenetelmänä. Myös se, että haastattelut suoritettiin aidossa ympäristössä, josta nimenomaan haluttiin saada tietoa kokemuksesta, oli tutkimuksen kannalta suotuisaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 85).

Teemahaastattelun teemat on valittu tutkimustehtävän perusteella:

1. Millainen kokemus leikkipuiston ohjattu toiminta on sinulle vanhempana?
2. Millainen merkitys leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta on sinulle syntynyt?
3. Millä tunteella kuvaisit leikkipuistojen toimintaan osallistumista?
4. Millainen kokemus sinulla on leikkipuistojen ohjatun toiminnan suunnitteluun osallistumisesta?

Haastattelussa pyrittiin saamaan haastateltava kuvaamaan kokemustaan mahdollisimman tarkasti. Edellä mainittuja kysymyksiä on tarkennettu haastattelussa lisäkysymyksin, eli miksi haastateltava on asian näin kokenut. Haastattelijan roolissa haastattelussa oli tärkeää muistaa olla mahdollisimman objektiivinen, sillä tarkoitus ei ole johdattaa haastateltavaa, vaan antaa hänelle tilaa kuvata kokemuksiaan ja ennemmin tarkentaa vastausta tarkistavilla kysymyksillä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 88). Haastattelut aloitettiin aina tarkistamalla, että haastateltava on osallistunut ohjattuun toimintaan ja että hän on huoltaja, sillä leikkipuistoissa voi lapsen kanssa olla myös isovanhempi tai muu aikuinen. Tutkimuksen

kannalta ei ollut oleellista, oliko ohjatun toiminnan käyntikertoja yksi vai useita. Jo yhdestä käynnistä syntyy kuitenkin jokin kokemus, josta oli tarkoitus saada tietoa.

Teemahaastatteluista muodostui hyvin avoimia, tarinallisia haastattelutilanteita.

Teemahaastattelun avaavana kysymyksenä oli yksinkertaisesti kysymys: Millainen kokemus huoltajalle on syntynyt ohjattuun toimintaan osallistumisesta? Jos tutkijalle syntyi käsitys, että vastaaja ei ymmärtänyt selkeästi mitä ohjatulla toiminnalla tarkoitettiin, niin se tarkennettiin, että kyseessä on leikkipuiston henkilökunnan ohjaamat tuokiot lapsiperheille. Avaavan kysymyksen jälkeen haastattelu eteni kysymällä tarkentavia kysymyksiä, kuten miten kuvailisit, mikä tekee kokemuksesta hyvän? Tai millainen on hyvä kokemus? Haastattelussa kysyttiin myös mitä leikkipuistotoiminta haastateltavalle merkitsee, sillä leikkipuiston merkitys perustuu myös kokemukseen. Asiakasosallisuudesta kysyttiin pohjautuen suoraan Helsingin varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteeseen, jossa asiakas otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun. Tästä kysyttiin haastattelussa siten, että miten huoltaja on kokenut osallistumisensa toiminnan suunnitteluun. Kysymyksillä ”millainen” tai ”miten” saadaan vastauksista laajemmin käsitys haastateltavan kokemuksista. (Vilka, 2021, Laadullinen tutkimusmenetelmä käytännössä- luvussa, neljäs kappale).

Haastattelutilanteet olivat henkilöiden välistä vuorovaikutusta, joka perustuu kielenkäyttöön.

Tarkentavilla kysymyksillä luodaan valitusta teemasta uusia yhteisiä merkityksiä vuorovaikutuksessa haastateltavan ja haastattelijan välillä (Hirsjärvi & Hurme, 2015, ss. 48–49). Esimerkiksi tarkentavalla kysymyksellä, onko kokemus ohjatusta toiminnasta muuttunut jollakin tapaa osallistumiskäyntien myötä, saatiin ymmärrystä siitä, onko huoltajan kokemusmaailma jotenkin muuttunut ajan saatossa.

Laadullisen tutkimuksen teemahaastattelussa joustavuutta tutkimukseen tuo se, että kysymykset voidaan eri haastateltavilta kysyä eri järjestyksessä ja eri muodoissa, kun vain muistetaan pitäytyä valitussa teemassa. Haastattelut äänitettiin joka kerralla, joten analysoinnin tukena on myös sen lisäksi mitä vastattiin, miten vastattiin. Esimerkiksi mietintätauat tai hyvin nopeat reaktiot. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 85–86).

6 Tutkimustulokset ja johtopäätökset

Tässä luvussa käsitellään aineiston analysointi sekä tutkimuksen tulokset ja niiden johtopäätökset.

6.1 Aineiston analysointi

Sisällön analyysissa on tärkeää, että tutkija osaa tehdä päätöksen, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja rajata analysointi siihen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.104). Rajaaminen on aloitettu tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, haastateltavien määrässä. Aineistoon oli tavoitteena saada kaksi haastateltavaa jokaisesta seitsemästä leikkipuistosta. Loppujen lopuksi haastateltavia oli yhteensä 20. Haastateltavien määrä oli lopulta varsin sopiva, sillä haastattelut olivat varsin lyhyitä, näin ollen muutaman ylimääräisen haastateltavan kokemukset eivät tehneet aineiston rajaamisesta vaikeaa. Tutkijan on tärkeä osata tehdä päätös, milloin aineistoa on riittävästi. (Hirsjärvi & Hurme, 2015, s. 60).

Litterointi on analysoinnintärkeä vaihe. Laadullinen tutkimus perustuu aina aineistoon, joka on kuva- tai tekstimuodossa. Litterointi tarkoittaa haastatteluiden purkamista tekstimuotoon. (Vilkkä, 2021, s. 137). Litterointi on aloitettu heti viimeisen haastattelun jälkeen, sillä tällöin haastattelutilanteet olivat vielä tuoreessa muistissa. Litterointi on aloitettu kuuntelemalla äänitteet muutamaan kertaan ja kuunteluiden aikana on tehty muistiinpanoja havainnoista. Täydellistä litterointia ei ole olemassakaan, tutkijalta saattaa aina jäädä jotain havainnoimatta. Kyse on aina tutkijan tulkinnasta. (Ruusuvoori & Nikander, 2017, s. 437). Litterointi on tutkijalle työlästä, mutta myös palkitsevaa, sillä tällöin tutkija käy dialogia tutkimusaineiston kanssa ja tarkentaa onko aineisto riittävän kokoinen. Kun kaikki puhe oli tekstimuodossa, tekstistä on poistettu kaikki tutkimuksen kannalta turha, eli esimerkiksi tutkijan tai haastateltavan välikommentit, kuten huoltajan puheet haastattelutilanteessa mukana olevalle lapselleen tai jotkin muut keskustelut, jotka eivät olleet tutkimuksen kannalta oleellisia. Puheesta tekstiksi on kirjoitettu teemaan liittyneet haastateltavan puheet.

Litteroinnin jälkeen tekstitiedosto on tyyteltty, eli tekstistä purettiin avainsanoja kokemuksesta, kuten ”pääsee kohtaamaan muita vanhempia”, ”tukea arkeen”, ”uusia virikkeitä”, ”toiveet otetaan huomioon”. Näistä voidaan puhua niin sanottuina tyyppiesimerkkeinä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 107). Kun aineisto alkaa toistaa itseään, puhutaan saturaatiosta. Kun haastattelutulokset mahdollisesti toistavat itseään, voi tutkija todeta, että aineisto on riittävän kokoinen. (Vilkkä, 2021, Laadullinen tutkimusmenetelmä

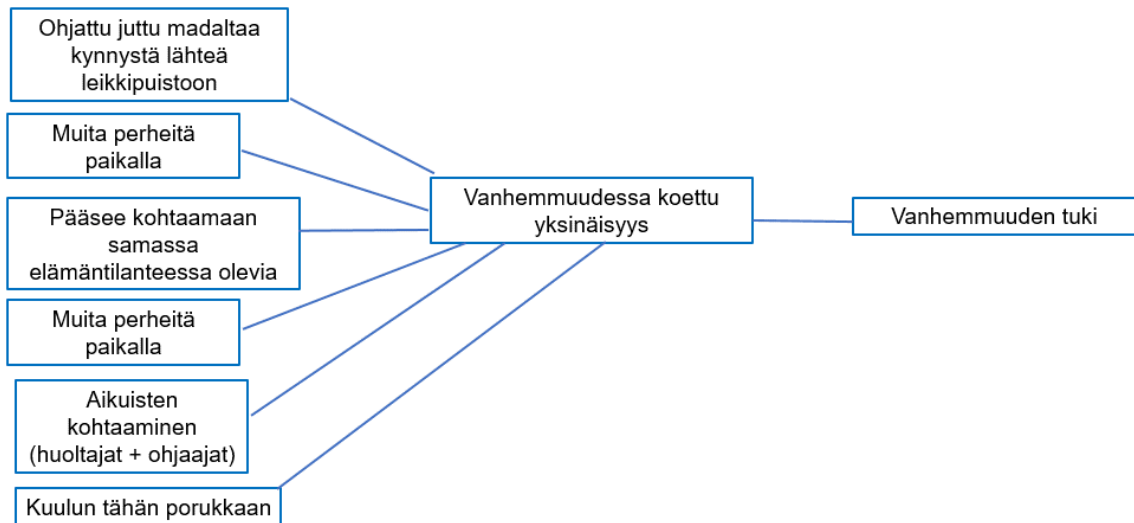
käytännössä -luku, 11. kappale). Tämä aineiston riittävyys ilmeni jo aineiston äänitallenteita kuunnellessa ja vahvistui aineiston teemoja ryhmitellessä.

Kokemusta analysoidessaan tutkijan on oltava mahdollisimman vapaa omista ennakkoletuksistaan tutkittavaan asiaan nähden. Koska lähtökohtaisesti haastateltavat ovat jo osallistuneet leikkipuiston ohjattuihin tuokioihin, ovat heidän kokemuksensa kuvauksia olemassa olevasta kokemuksesta. (Tökkäri, 2018, s. 65). Kokemusten myötä heille on syntynyt jokin käsitys leikkipuiston ohjattua toiminnasta ja sen myötä jokin merkitys. Fenomenologisessa lähestymistavassa tutkitaan tutkittavan omaa aitoa lähestymistapaa ja kokemuksellisuutta tutkittavaan ilmiöön. Tutkimuksessa oli merkityksellistä saada tietoa mikä on tutkittavan suhde leikkipuistoon ja sen ohjattuun toimintaan ja ymmärtää tätä kokemuksellisuutta. (Vilkka, 2021, ss. 174–175).

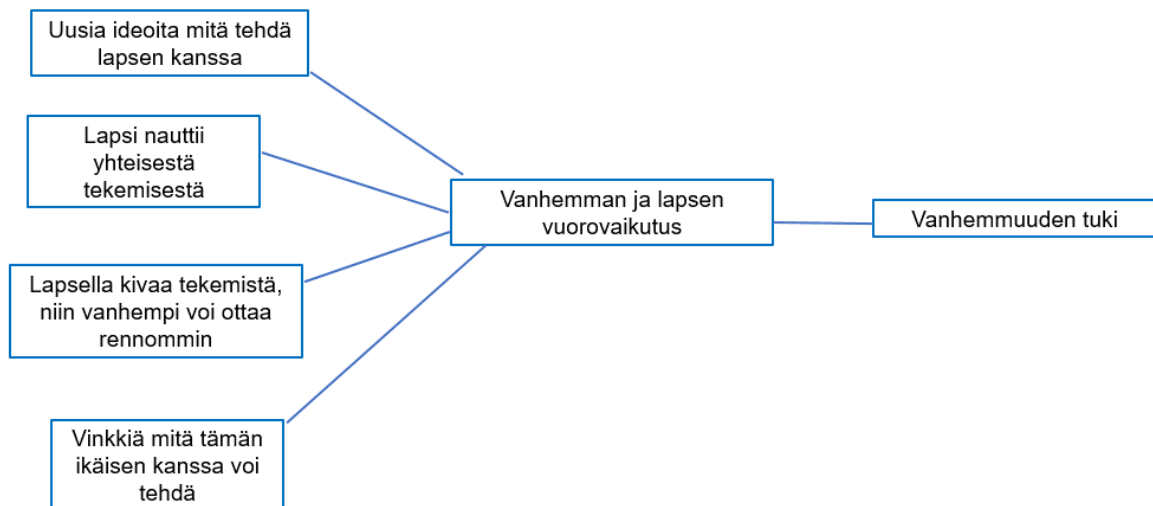
Haastatteluäänitteitä on kuunneltu vielä uudestaan analyysivaiheessa, vaikka litterointi oli jo valmis. Haastateltavien tapa kertoa kokemuksistaan oli todella mielenkiintoista kuunneltavaa. Analysointia on helpottanut se, että haastateltava ja haastattelija ovat puhuneet samaa kieltä ja haastattelun teema on ollut haastateltavalle ymmärrettävä. Analyysivaihe laadullisessa tutkimuksessa on usein hyvin mielenkiintoinen vaihe, etenkin kun aineistona on hyvin elämänläheinen aihe (Hirsjärvi, S., ym., 2018, s. 225).

Fenomenologisessa analyysissä tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa tämän omassa kokemusmaailmassaan. Jokaisella on oma käsitys ja kokemus elämänpiirissään suhteessa muihin ihmisiin, asioihin ja tilaan. Fenomenologisessa teoriassa ajatellaan, että kaikki kokemamme merkitsee meille jotakin. (Laine, 2018, luku 3, kappale 2). Kuvissa 1 ja 2 on havainnollistettu, miten aineistoa on analysoitu, eli miten huoltajan kokemusta on pyritty tulkitsemaan ja ymmärtämään ohjatun toiminnan kokemuksesta.

Kuva 1. Kokemukset ohjattuun toimintaan osallistumisesta

Kuva 2. Kokemukset ohjattuun toimintaan osallistumisesta

Kaikki haastateltavat toivat kokemuksestaan ohjattuun toimintaan esiin sen, että tavalla tai toisella ohjattu toiminta tukee vanhemmuutta:

”Täällä on niin, ku ammattilaiset ohjaamassa, niin tietää, että se on jollain tasolla niin kuin järkevää puuhaa. Mä uskon myös, et kaikki tällainen niin ku kehittää myös lasta ja se on niin, ku minusta kiva tietää vanhempana, että tästä on niin, ku hänen kehitykselleen myös hyötyä.

”Kun on tää ohjattu toiminta, niin saa sitten itsekin vähän vinkkiä, miten sitten kotona järkätä juttuja”.

”Lapsella on paljon tekemistä, niin sitten se on niin, ku tyytyväinen ja mä voin vanhempana olla vähän rennommin vieressä.”

Esimerkkien kaltaiset tulivat esiin myös muissa vastauksissa. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus käsitellä aineiston tapauksia ainutlaatuisena ja tehdä tulkintoja sen mukaan. Tarkoituksena on keksiä aineistosta jotain säännönmukaista ja pyrkiä löytämään tälle merkitystä. (Hirsjärvi ym., 2018, s. 164–165.)

Osa koki vanhemmuuden tuen saamalla uusia virikkeitä, kehittävää toimintaa ja uusia ideoita mitä tehdä lapsen kanssa. Nämäkin vastaajat toivat esiin myös sen, että pääsee kohtaamaan muita vanhempia:

”Nää on niin, ku tällainen sosiaalinen tapahtuma. Kun on ohjattua toimintaa, niin on muitakin perheitä paikalla”.

”Yleensä musta tuntuu, että jos on jotain ohjattua toimintaa, niin sitten täällä on enemmän niinku muitakin lapsiperheitä paikalla.”

Osa ensikertalaisista ja myös vakiintuneemmat kävijät toivat esiin, että etenkin alkupuolella leikkipuistokäynneissä on tärkeää, että on ohjattua toimintaa, kun ei ihan varmaksi tiedä mihin on osallistumassa:

”Kyllä mä uskon, että se voi monella helpottaa ehkä sitä kynnystä lähteä sitten kotoota, kun on joku ohjattu juttu.”

”Nii kun silloin, kun mä aloin käymään leikkipuistossa, niin ehkä just niin ku niiden tuokioiden takia aluksi, koska vähän ehkä jännittää mennä vaan jonnekin missä on tuntemattomia.”

Osalle vastaajista leikkipuisto on ainoa paikka kohdata muita aikuisia:

”Se on mun viikon kohokohta, että päästään puistoon ja nähdään muita aikuisia.”

”Täällä on näitä ohjaajia, ammattilaisia, joilta voi kysyä, jos on jotain kysyttävää. Ja sitten tää on paikka missä tavata muita vanhempia, että aika paljon kavereita on just saatu leikkipuistosta.”

”Mulle on ollut ihan tosi tärkeä tää leikkipuistotoiminta. Me asutaan lapsen kanssa kaksin, niin tää on mun ainoa paikka aikuiskontakteille.”

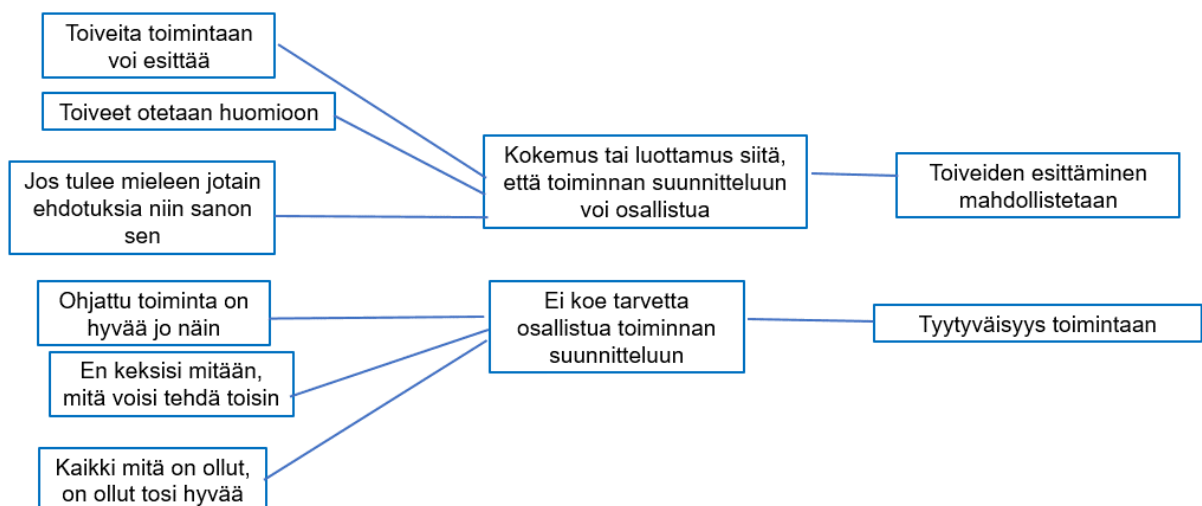
Moni toi esiin myös sanan yhteisöllisyys, kysyttäessä leikkipuiston merkityksellisyyttä:

”Täällä on tosi yhteisöllinen meininki, niin kuin oltaisiin yhtenä perheenä tässä.”

”No ehkä semmoista yhteenkuuluvuuden tunnetta tavallaan, et ei olla yksin siellä kotona, vaan että on muita samassa tilanteessa ja halutaan ottaa vauvat ja äidit mukaan yhteisöön”.

Huoltajien kokemukset toiminnan suunnitteluun osallistumisesta olivat hyviä. Kuvassa 3 on havainnollistettu analysointia huoltajien kokemuksista toiminnan suunnitteluun osallistumisesta.

Kuva 3 Kokemukset ohjatun toiminnan suunnitteluun osallistumisesta

Nekin vastaajista, jotka eivät ehkä tienneet vaikutusmahdollisuuksista toiminnan suunnitteluun, eivät kokeneet tietämättömyyttä negatiivisena asiana. Hyvää kokemusta kuvailtiin muun muassa näin:

”Ei oo tullut mieleen esittää mitään toiveita, mutta varmasti niitä kuunneltaisiin, jos tulisi. Kaikki on ollut niin hyvää, niin en ole keksinyt, mitä voisi tehdä toisin”.

”Saan esittää toiveita ja niitä kuunnellaan”.

”Ehdotin toimintaan aihetta ja se toteutettiin”.

Kaikki haastateltavat oli suunnitteluun osallistumisesta hyvin yksimielisiä siitä, että jos jotain haluaa toivoa, niin henkilöstö on helposti lähestyttävää, jolle voi toiveita esittää ja niitä myös kuullaan.

”Näitä (ohjaajia) on niin helppo lähestyä, että voi ihan suoraan sanoa, jos jotain toiveita on.”

Osa myös mainitsi, että usein henkilökunta myös toiminnan ohessa kysyy mielipidettä tai toiveita toiminnan sisällöstä. Tämä koettiin hyväksi tavaksi. Kokemus toiveiden kuulemisesta oli sitä vankempaa, mitä pitempään asiakas oli osallistunut leikkipuiston toimintaan. Uudemmissa kävijöillä korostui enempi vastauksissa uskomus siihen, että toiveita kuunnellaan, mutta he eivät olleet vielä osanneet mitään toivoa.

”Ei oo ollut tarvetta ehdottaa mitään, kun kaikki mitä on ollut, on ollut tosi hyvää.”

6.2 Tutkimustulos laadullisessa tutkimuksessa

Laadullisen tutkimuksen tulos ei ole sen analysointivaihe. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin jälkeen seuraa tulosten tulkinta. Tulkintavaiheessa tuloksista nousseita merkityksiä on tarkoitus selittää ja pohtia. Miksi huoltaja kokee asian vastaamallaan tavalla? Miksi on päädytty tulkitsemaan näin? Tutkijan on tärkeää tehdä vahva päätös, mihin keskittyy, mikä on tärkeää. (Hirsjärvi ym., 2018, ss. 229–230). Vahvoiksi käsitteiksi aineistosta nousi vanhemmuuden tuki ja vanhemmuudessa koettu yksinäisyys.

6.3 Tulkintaa haastateltavien kokemuksista

Tutkimustehtävänä oli kuvata huoltajien kokemuksia ohjattuun toimintaan osallistumisesta sekä sen suunnitteluun osallistumisesta. Tässä opinnäytetyössä voidaan todeta huoltajien vastauksia tulkittaessa, että kaikki haastateltavat kokivat leikkipuistojen ohjatun toiminnan hyväksi, sillä jokainen toi sen myös vastauksessaan empimättä esiin. Eroavaisuuksia kuitenkin syntyi hyvän kokemuksen merkityksestä, eli eri vastaajille hyvä kokemus ohjatusta toiminnasta, koostui eri asioista. Osalle hyvä kokemus muodostui siitä, että lapsi viihtyi, osalle taas, että vanhempi sai uusia virikkeitä tai ideoita siitä, mitä tehdä lapsen kanssa. Yhteistä kuitenkin kaikille haastateltaville oli, että leikkipuistojen ohjattu toiminta tukee vanhemmuutta. Ohjatun toiminnan koettiin tuovan paikalle myös muita vanhempia, jolloin pääsi varmemmin kohtaamaan myös muita vanhempia ja saamaan vertaistukea.

Samanlaisiin tuloksiin on päädytty myös Koskela & Pusan (2014) tutkimuksessa avoimesta varhaiskasvatuksesta. Heidän tutkimuksessaan käytetään termiä sosiaalinen tuki, joka perustuu vertaistukeen, jossa ihmiset ymmärtävät toisiaan emotionaalisesti. Kun vanhemmat kokevat, että arki on muissa perheissä suhteellisen samanlaista niin iloineen kuin haasteineen, se normalisoi myös sitä mikä kuuluu perhearkeen. (Koskela & Pusa, 2014, ss. 46–47).

Ohjattua toimintaa arkeensa kaipasivat eniten erityisesti leikkipuistossa ensikertaa käyvät huoltajat, jotka eivät tienneet varmaksi millaista leikkipuistossa on tai tunteneet sieltä entuudestaan ketään muita kävijöitä. Sen sijaan niille kävijöille, joilla oli jo tuttuja muita huoltajia, ei ohjatulla toiminnalla ollut enää niin suurta merkitystä kuin alkuvaiheessa. Ohjattu toiminta koettiin silti hyväksi, sillä se tuo muita vanhempia varmemmin paikalle. Myös Koskelan & Pusan tutkimuksessa on todettu, että vanhemmat arvostavat laadukasta ohjattua toimintaa, josta saa uusia ideoita lapselle. (Koskela & Pusa, 2014, s. 54).

Vanhemmuuden yksinäisyyden kokemuksen toi useampi huoltaja esiin ja koki leikkipuistojen toiminnan ehkäisevän sitä. Osa huoltajista toi esiin esimerkiksi koronapandemia-ajan, jolloin toimintaan oli hankalampi osallistua sekä haastatteluiden aikaan olevan varhaiskasvatuksen kriisin, jolloin osa leikkipuistoista oli suljettuina. Vanhemmuuden tukemisena koettiin myös ammattitaitoisesti suunniteltu ja ohjattu toiminta, josta vanhempi sai uusia virikkeitä lapselleen ja rytmiiä arkeen. Ohjatun toiminnan ohessa oli helpompi myös avata keskusteluja muiden vanhempien kanssa tai leikkipuiston ohjaajan kanssa. Tervetullutta kokemusta arvostettiin, ohjaaja on perheitä varten ja kiinnostunut heistä. Koskelan & Pusan tutkimuksessa nousi esiin myös vanhemmuudessa koettu yksinäisyys ja siinä vielä se, että

vaikka paikalla olisikin muita perheitä, ei muihin vanhempiin silti ole aina helppoa tutustua. (Koskela & Pusa, s.48).

Kukaan tämän tutkimuksen vastaajista ei kokenut tärkeäksi olla osallisena toiminnan suunnittelussa. Kuitenkin he ajattelivat lähes poikkeuksetta, että jos heillä olisi esittää jotain toiveita toiminnan sisältöön, niin toiveita kyllä kuultaisiin. Osa haastateltavista kertoi, että oli jotain joskus toivonutkin ja se oli toteutettu. Tätä kokemusta olisi hyvä tutkia jatkossa lisää, sillä Helsingin kaupunkistrategiaan kuuluu osallisuuden kokemuksen lisääminen ja kuntalaisten mahdollisuus vaikuttaa palveluihin. Asiakaskokemus konkretisoi asiakaslähtöisyyttä. Asiakaslähtöisyydessä on hyvä organisaation pystyä tunnistamaan asiakkaan muuttuvia tarpeita ja tuottaa sen mukaan palveluita. (Saarijärvi & Puustinen, 2022, s. 21).

6.4 Vanhemmuuden yksinäisyyden kokemus vähenee ohjattuun toimintaan osallistumalla

Huoltajien kuvaamien kokemusten perusteella voidaan todeta, että vanhemmuudessa koetaan myös yksinäisyyttä ja sen välttämiseksi osallistutaan mukaan leikkipuistojen ohjattuun toimintaan. Tällöin vanhemmat pääsevät tapaamaan muita aikuisia, joko leikkipuiston henkilökuntaa tai toisia vanhempia tai näitä molempia. Huoltajat uskovat myös siihen, että ohjattu toiminta tuo paikan päälle leikkipuistoon varmemmin muita vanhempia.

Koskelan & Pusan (2014) tutkimuksessa nousee myös ilmi vanhemmuuden yksinäisyys, erityisesti äitien kokemana. Tutkimuksessa nostetaan esiin eritoten yksinäisyys suhteessa toisiin aikuisiin, vertaistuen puutteeseen ja lähteenä on hyödynnetty Väestöliiton tekemää julkaisua aiheesta (Koskela & Pusa, 2014, s. 10). Koskelan & Pusan tutkimus ja Väestöliiton julkaisu aiheesta ovat liki 10 vuotta vanhoja. Yksinäisyyden kokemus ei ole silti muuttunut, se nousi esiin myös tässä opinnäytetyössä. Osasyynä tähän saattaa olla Koronapandemia-vuodet 2020–2022, jolloin ihmisten kokoontumisia rajoitettiin aika ajoin ja osin sen jälkeen on ollut nähtävissä varovaisuutta kokoontumisiin.

Kasvatuspsykologian professori Niina Juntila tuo esiin teoksessaan Yksinäisyyden monet kasvot (2022) juuri Koronapandemia-ajan yksinäisyyden, jolloin kaikissa ikäluokissa kokemus yksinäisyydestä lisääntyi vahvasti. (Juntila, 2022, s. 22–23.) Koronapandemia-aikana puolella Helsingin asukkaista lisääntyi kokemus yksinäisyydestä (Ahlgren-Leinvuo, ym., 2021, s. 66) Opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneet perheet olivat saaneet joko ensimmäisen tai seuraavan lapsensa Koronapandemia-vuosina. Voidaankin todeta, että

Koronapandemia-aika on omalta osaltaan lisännyt yksinäisyyden kokemusta. Moni haastateltava pohti myös leikkipuistojen jatkumista, kun osa leikkipuistoista oli tutkimuksen aikaan keväällä 2023 suljettuna. Osa mainitsi pelkäävänsä, ettei suljetut leikkipuistot enää avaudu.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että leikkipuistoista saatu tuki vanhemmuuteen, vähentää vanhemman kokemusta yksinäisyydestä. Lähes jokainen haastateltavista toi esiin sen, että jos ei osallistuisi leikkipuistojen toimintaan, olisi arki vanhempana paljon yksinäisempää. Muutama haastateltava toi esiin myös sen, että leikkipuiston henkilökunta ja muut paikalla olevat vanhemmat ovat heidän ainoita aikuiskontaktejaan arjessa.

Yksinäisyyttä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tutkittu niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Niina Junttila tuo teoksessaan *Kavereita nolla* (2015) esiin kansainväliset tutkimukset yksinäisyyden periytymisestä. Jos lapsella ei ole vanhemman kautta mallia ystävyysuhteista, hän voi tällaisessa kasvuympäristössä päätyä myös itse kokemaan yksinäisyyttä. Yksinäisyys on yksi syrjäytymisriskiä lisäävistä tekijöistä. Voidaankin todeta, että jos pystymme avoimen varhaiskasvatuksen ohjatulla toiminnalla vähentämään vanhemman yksinäisyyttä, ehkäisee se tulevaisuudessa sitä paremmin myös lapsen kokemaan yksinäisyyttä. Nykytutkimusten valossa yksinäisyyden kokemukset syntyvät jo varhaislapsuudesta lähtien. (Junttila, 2015 ss. 129–133). Se, että saadaan leikkipuistoon vanhempia lapsineen paikalle, ei vielä suoraan poista yksinäisyyttä, mutta on kuitenkin parempi tilanne kuin vanhemman jäädessä kotiin. Leikkipuiston ohjaajalla onkin merkittävä rooli siinä, että kaikki saadaan kokemaan itsensä tervetulleeksi, kuulumaan yhteisöön ja näin mahdollisesti vähentää yksinäisyyden kokemusta. Pelkästään vertaistuen varassa oleminen, vaatii vertaistukijoilta hyviä ihmissuhdetaitoja, kun taas leikkipuiston henkilökunnalla on jo koulutuksesta saatua osaamista ryhmän ohjaukseen ja kaikkien huomioimiseen.

Leikkipuistojen ohjatun toiminnan tarkoitus on tukea lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta. Sosiaalisen interaktion teorian mukaan voidaan olettaa, että lapsi omaksuu vanhemmaltaan saamansa vuorovaikutustaidot ja tällä on suuri merkitys siihen, miten lapsi myöhemmin on vuorovaikutuksessa muihin ja luo kaverisuhteita. Voidaankin todeta, että leikkipuistojen ohjattu toiminta tukee vanhemmuutta ja vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Tällä voidaan edistää lapsen kehittyviä vuorovaikutustaitoja, joilla on vaikutusta lapsen tuleviin kaverisuhteisiin. Hyvät vuorovaikutustaidot mahdollistavat kaverisuhteiden kehittymisen, joka vähentää yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. (Junttila, 2015, s. 130).

Yksin oleminen ja yksinäisyys ovat kokemuksina eri asia. Ensiksi mainittu on yleensä tila, jossa jokainen on hetkellisesti joskus, suunnitellusti tai sattumalta. Yksinäisyyden kokemus on aina subjektiivinen, epämiellyttävä ja ahdistava kokemus. (Junttila, 2015, ss. 18–19.) Yksinäisyys voidaan jakaa emotionaaliseen ja sosiaaliseen yksinäisyyteen. Emotionaalisella yksinäisyydellä tarkoitetaan kokemusta, jossa puuttuu ystävä, joka olisi lähempänä omaa ajatusmaailmaa, jonka kanssa uskaltaa jakaa tunteita ja ajatuksia pintaa syvemmin. Sosiaalisella yksinäisyyden kokemuksella taas tarkoitetaan kokemusta, jossa mitkään olemassa olevat verkostot eivät vastaa sitä määrää, jonka yksilö itselleen toivoisi. Tällaista yksinäisyyttä koettiin muun muassa Koronapandemia-aikaan myös ne, jotka eivät olleet koskaan kokeneet yksinäisyyttä. (Junttila 2022, ss.16–17). Koska emotionaalisen tuen merkitys tuli esiin Koskelan & Pusan tutkimuksessa (Koskela & Pusa, 2014, ss. 46–47) ja myös tähän tutkimukseen osallistuneet erikseen toivat esiin sen, että leikkipuiston toiminnassa pääsee tapaamaan samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia, voidaankin todeta, että ohjattuun toimintaan osallistuminen voi parhaimmillaan vähentää emotionaalisen yksinäisyyden kokemusta vanhemmalla.

Yksinäisyys pitkään jatkuvana heikentää niin sosiaalista kuin emotionaalista hyvinvointia ja on riskitekijä sairastua vakavampiin mielenterveyden häiriöihin. Pahimmillaan yksinäisyys aiheuttaa vaikeuksia myös kognitiiviseen suoritukseen ja ikään kuin ajatusvääristymiä. (Junttila, 2022, ss. 28–32). Tällaisessa kasvuympäristössä voi syntyä haittaa myös lapselle, varsinkin mitä pienempi tämä on. Vanhemman mentalisaatiolla on suuri vaikutus lapsen emotionaalisisessa kehityksessä. Voidaankin todeta, että vanhemman yksinäisyydestä johtuva ahdistuneisuuden tunne, heijastuu myös hänen ja lapsen kiintymyssuhteeseen. (Kalland & Salo, 2020). Samankaltaiseen johtopäätökseen ovat tutkimuksessaan päässeet Koskela & Pusa todeten, että jos vanhemmuudessa on riittävästi tukiverkkoja, esimerkiksi muita vanhempia, lisää se vanhemman hyvinvointia ja näin ollen tukee suotuisasti myös lapsen kasvua. (Koskela & Pusa, 2014, ss. 46–47).

6.5 Huoltajat eivät koe tarvetta osallistua toiminnan suunnitteluun

Kukaan huoltaja ei tuonut haastattelussa ilmi, että haluaisi osallistua toiminnan suunnitteluun. Kaikki kokivat toiminnan olevan jo hyvää ja monipuolista ja ne, jotka olivat jotain joskus toivoneet, olivat tyytyväisiä, kun toive oli toteutunut. Toiveina oli ollut esimerkiksi jonkin toiminnan ajankohdan muuttaminen tai jotain tiettyä toimintaa, esimerkiksi askartelua useammin. Koska huoltajat toivat voimakkaasti esiin sen, että leikkipuistojen toiminta tukee vanhemmuutta, voidaan tulkita, että näiden vastaajien kokemana, he ovat tyytyväisiä siihen mitä ovat päässeet kokemaan. Osa vastaajista oli suhteellisen uusia kävijöitä, joten on hyvin

ymmärrettävää, ettei heille ole syntynyt vielä tarvetta tai edes ymmärrystä siitä, että he voivat ottaa osaa toiminnan suunnitteluun. Voidaan myös tulkita, että Korona-aikana koettu eristyneisyys kaikkiin palveluihin osallistumisesta, on voinut tuoda esiin sen ilmiön, että perheet ovat kiitollisia kaikkeen mihin vain pääsevät osallistumaan yhdessä lapsensa kanssa, eivätkä osaa vaatia tai toivoa mitään erityistä.

Pulkkisen tutkimuksessa (2020) kehitettiin huoltajien mahdollisuuksia osallistua avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun tekemällä palvelumuotoilun keinoin uusia menetelmiä niin asiakkaiden kuin henkilökunnankin kanssa. Tärkeässä roolissa oli lisätä henkilökunnan ymmärrystä asiakkaan muuttuvasta tarpeesta suhteessa palveluun. (Pulkinen, 2020, s. 50). Tätä tutkimusta voisi hyvin hyödyntää myös Helsingin leikkipuistoissa ajatellen, vaikka kehitettäessä toimenpiteitä tunnistaa vanhempien yksinäisyys paremmin. Myös Toivonen (2015) on esitellyt tutkimuksensa tuloksissa, että avoimessa varhaiskasvatuksessa saadaan tuotettua entistä kattavampia palveluita huoltajien tarpeisiin, kun heidän toiveitansa kuullaan systemaattisesti ja heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun. (Toivonen, 2015, s. 38). Hyvin järjestetty ohjattu toiminta avoimessa varhaiskasvatuksessa lisää lasten ja perheiden hyvinvointia. (Alila & Portell, 2008, s. 41).

7 Pohdinta

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen eettisyys ja vastuullisuus, kehittämissuhteet sekä opinnäytetyöprosessi.

7.1 Tutkimuksen eettisyys, kestävyys ja vastuullisuus

Tutkimuksessa on sitouduttu noudattamaan kaikissa tutkimusvaiheissa Suomen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan periaatteita. *Tutkija kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Perustuslain (1999/731, 6–23 §) mukaiset oikeudet kuuluvat kaikille. Tutkija toteuttaa tutkimuksensa siten, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja.* (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7).

Tutkimukseen osallistuminen perustui tutkittavan suostumukseen ja oli täysin vapaaehtoista. Tutkittavalla oli oikeus kieltäytyä haastattelun äänittämisestä. Tutkimus on täysin anonymi.

Tutkimukseen osallistuvia ei voida vastausten perusteella tunnistaa. Tutkimusmateriaalia ei ole käsitelty tutkijan lisäksi kukaan muu, eikä henkilötietoja ole kerätty tutkimuksessa lainkaan. Haastattelukysymyksissä on käytetty selkokieltä, jotta haastattelun teema on ollut kaikille ymmärrettävissä. Tutkittavia on tiedotettu kaikesta tästä ennen tutkimukseen suostumista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8).

Tutkijan on tärkeää tunnistaa omat ennakkoluulonsa ja ennakkokäsitykset tutkittavasta aiheesta. Koska tutkimuksen tekijä on työskennellyt leikkipuistotoiminnassa jo useamman vuoden, on tärkeää tunnistaa tutkijan oletukset ja ennakkotiedot tutkittavasta aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan täytyy pystyä perustelemaan mistä aineiston kohdasta on päätytty kulloiseenkin ratkaisuun. (Vilka, 2021, Tutkimuksen arviointi -luku, kuudes kappale).

Tutkijan pitää noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, josta Suomen Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut periaatteet. Tutkimustyön jokaisessa vaiheessa tutkija noudattaa huolellisuutta ja rehellisyyttä. Tutkimuksessa käytetään eettisesti kestäviä tiedonhankinta, - tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Aiempia tutkimuksia käsitellään vastuullisesti ja niihin viitataan oikeaoppisesti. Aineistoa käsitellään tutkimuksen jokaisessa vaiheessa vastuullisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6, Arene, 2020, s. 21).

Tutkimusta varten on tehty opinnäytetyösopimus Hämeen ammattikorkeakoulun, Helsingin kaupungin Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä tutkijan kesken. Tutkimusta varten on saatu Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta tutkimuslupa (liite 3). Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja ammattikorkeakoulut noudattavat Opetushallituksen laatimaa ohjetta julkaistavan materiaalin sisällöstä. (Arene, 2020, s. 24).

Lähdekritiikkinä voidaan todeta, että avoimen varhaiskasvatuksen tutkimuksia on tehty enemmän ennen vuotta 2015, jolloin se saatiin osaksi varhaiskasvatuslakia. Tutkimuksessa on hyvä käyttää mahdollisimman tuoreita tutkimuksia. Koska kunnat voivat määritellä avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisen laajuuden itse tai olla järjestämättä sitä lainkaan, valtakunnallista eriarvoisuutta toiminnan järjestämisessä esiintyy. Myös tutkimustulosten valtakunnallinen vertailu on haastavaa.

Lähteitä opinnäytetyössä on käytetty monipuolisesti ja harkiten, siten että ne tukevat tutkimusta. Lähteissä on otettu myös huomioon niiden uskottavuus, puolueettomuus ja

tekijöiden tunnettavuus aiheesta, esimerkiksi kasvatopsykologian professori Niina Junttila on valtakunnallisesti tunnettu yksinäisyystutkija. (Hirsjärvi ym., 2018, ss. 113–114).

Aiempiä tutkimuksia aiheesta löytyi jokseenkin helposti. Tutkimuksia on haettu niin Finna.fi-sivustolta kuin Google Scholarista, hakusanoilla: avoin varhaiskasvatus, kokemus + avoin varhaiskasvatus ja asiakasosallisuus + avoin varhaiskasvatus. Suhtauduin kriittisesti löytämiini aikaisempiin tutkimuksiin muun muassa sen vuoksi, että varhaiskasvatustilaa on uusittu lähivuosina sekä perhevapaamalli on myös muuttunut. Esimerkiksi tänä päivänä korostetaan aiempaa enemmän lapsen subjektiivista oikeutta päiväkotimuotoiseen varhaiskasvatukseen, jolloin avoimen varhaiskasvatuksen ei nähdä olevan lapsen kehittymisen kannalta yhtä tärkeää. Niinpä osa lähivuosien avoimen varhaiskasvatuksen tutkimuksista on jo osin vanhentunutta, kun yhteiskunnan tilanne perhepolitiikassa on muuttunut. Osassa aiemmista tutkimuksista teoriapohja oli myös hyvin puutteellinen, vaikka kyseessä olikin ylemmän korkeakoulutason tutkimus. Puuttui muun muassa lähteitä tekstin tueksi, jolloin oli hankala ymmärtää, oliko teksti kirjoittajan mielipide vai tieteellisesti todistettu väite. (Hirsjärvi ym., 2018, s.114).

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää tutkimuksen aineistonkeruun ympäristön kuvaus tutkimuksen aikana sekä tulosten tulkinnessa esimerkiksi haastateltavien aitojen vastausten kuvaaminen. Tässä tutkimuksessa molemmat on kuvattu. (Hirsjärvi ym. 2018, ss. 232–233). Tutkimusympäristöä kriittisesti arvioidessa, voidaan pohtia, että olisiko tutkittavasta aiheesta saatu erilaisia vastauksia, jos huoltajat olisivat olleet haastattelutilanteessa ilman lapsia? Olisiko heidän keskittymisensä ollut silloin parempaa, sillä nyt he joutuivat haastattelussa keskittymään kahteen asiaan yhtä aikaa. Toisaalta siten, tutkimusympäristö ei olisi ollut aito ympäristö, jos tutkimus olisi tuotettu esimerkiksi puhelimitse huoltajan ollessa kotona. Haastateltavan kompleksisuudella tarkoitetaan sitä, että haastateltava haluaa antaa itsestään tai käsiteltävästä aiheesta suotuisan kuvan. Esimerkiksi onko huoltaja halunnut korostaa leikkipuiston merkityksellisyyttä, ettei toisin vastatessa olisi tahattomasti aiheuttamassa toiminnan supistamista entisestään. Olihan tutkimushaastatteluiden aikaan yli puolet leikkipuistoista suljettuina. Tutkimusten mukaan, on hyvin tyypillistä, että haastattelussa annetaan hyvin sosiaalisesti suotuisia vastauksia. Siksi esimerkiksi kokemusta yksinäisyydestä olisi tärkeää kartoittaa isommalla otannalla. (Hirsjärvi, S., ym., 2018, s. 206).

Tämän opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä. Ei voida olettaa, että kaikissa Helsingin leikkipuistoissa ohjattuun toimintaan osallistuminen koetaan samalla tavalla. Tämän tutkimuksen haastateltavat olivat kaikki suomenkielisiä ja oletetusti syntyperäisiä

suomalaisia. Haastatteluita oli valmistauduttu tekemään tarvittaessa myös englanniksi, mutta myös se kielivalintana olisi rajannut pois osallistujia. Leikkipuistoissa oli paikalla haastatteluiden aikaan myös erikielisiä, mutta he eivät halunneet osallistua haastatteluun. Laadullisessa tutkimuksessa yleistäminen, perustuu aina tulkintaan aineistosta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa tärkeimmässä osassa on tutkija itse ja hänen tekemät valinnat tutkimuksen eri vaiheissa. (Vilkka, 2021, Tutkimuksen arviointi -luku, kuudes kappale).

Tutkijan omasta objektiivisuudesta todettakoon, että tätä tutkimusta on koko prosessin ajan pyritty tekemään mahdollisimman objektiivisesti. Tätä on tukenut johtavana teemana ajatus siitä, että tutkimusraportti olisi mahdollisimman ymmärrettävä lukijalle, joka ei aihetta tunne. Myös ilmaisuihin on kiinnitetty huomiota, ettei tuloksia esitellä liian alleviivaavasti yllättävinä tai ylikorostuneesti mielenkiintoisina. (Hirsjärvi ym., 2018, 114, 265).

7.2 Kehittämisehdotukset

Helsingin pormestari Juhana Vartiainen toi esiin Helsingin sanomissa, että Helsinki haluaa vähentää lapsiperheiden segregatiota. (Takala, 2023). Vaikka tässä kontekstissa tarkoitetaan taloudellisia vaikuttimia eriytymiseen, on syytä huomioida myös muut segregatioon vaikuttavat tekijät. Leikkipuistot ovat lähtökohtaisesti maksuttomia, kaikille lapsiperheille suunnattuja kohtaamispaikkoja. Kuitenkin niissä käy suurimmaksi osaksi Suomessa syntyneet perheet, niin sanotut kantasuomalaiset.

Kehittämisehdotuksena tämän tutkimuksen perusteella olisi hyvä toteuttaa laaja asiakaskokemuskysely helsinkiläisille perheille, jossa tavoiteltaisiin niitä, jotka käyttävät leikkipuistojen palveluita ja myös niitä, jotka eivät syystä tai toisesta palvelua käytä. Kokemuskysely olisikin hyvä toteuttaa mahdollisimman monella erikielellä, joita Helsingissä esiintyy. Jos mielletään, että pian 110 vuotta täyttävä helsinkiläinen leikkipuisto olisi osa helsinkiläistä ”brändiä”, voisi niiltä, jotka eivät palvelua käytä, mutta tietävät sen olemassaolon, tiedustella ”brändikokemusta”, eli millainen mielikuva heillä on leikkipuistoista. Kun taas niiltä, jotka ovat jo palvelua käyttäneet voisi lisäksi kysyä palvelukokemusta, eli millainen kokemus heille on palvelusta syntynyt. Tämä olisi asiakaslähtöistä palvelun kehittämistä. (Saarijärvi & Puustinen, 2022, s. 63). Tämän jälkeen palvelua voisi lähteä kehittämään esimerkiksi palvelumuotoilun keinoin, kuten Pulkkinen (2020) tekemässä tutkimuksessa on Espoon avoimessa varhaiskasvatuksessa toimittu. Se, että asiakkailta kysyttäisiin leikkipuistoista ja sen toiminnasta olisi omiaan lisäämään asiakasosallisuutta.

1.8.2022 alkanut perhevapaaudistus on antanut perheille uuden joustavamman mahdollisuuden jakaa vanhempainvapaat. Tavoitteena on ollut, että vanhemmat entistä enemmän vuorottelisivat vanhempainvapaalla. (STM, 2022). Tämä tutkimus ei ottanut kantaa huoltajan vanhempistatukseen, eli haastateltavien joukossa oli niin äitejä kuin isiä. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisikin saada tietoa siitä, kokevatko leikkipuistojen ohjattuihin toimintoihin osallistuvat isät ja äidit toiminnan eri lailla. Entä kokevatko eri-ikäiset vanhemmat toiminnan eri lailla? Myös vanhemmuuden yksinäisyyden kokemuksesta, nimenomaan Helsingissä olisi hyvä saada lisää tietoa, sillä myös sen tiedon kautta voitaisiin perheiden palveluita kehittää. Vanhemmuuden yksinäisyyden kokemusta voisi myös tutkia erittelemällä äitien ja isien kokemukset aiheesta.

Hyvä jatkotutkimuksen aihe sekä kehittämisidea toiminnassa, olisi henkilöstön rooli vanhemmuuden tukemisessa ja ohjatussa toiminnassa. Osataanko meillä ja Helsingin muissa palveluissa, kuten neuvola, palveluohjata asiakkaita puolin ja toisin? Voitaisiinko tehdä enemmän yhdessä, vaikka toimiala onkin eri, yhteisten asiakkaiden hyväksi? Koska yksinäisyyttä voi kokea, vaikka osallistuukin toimintaan aktiivisesti, osaako työntekijä tunnistaa, että kaikki ovat mukana toiminnassa? Kokevatko huoltajat ja lapset kuuluvansa mukaan yhteisöön ja olevansa tervetulleita. Tällainen inklusiivinen toimintaperiaate on otettu Helsingissä varhaiskasvatukseen käyttöön 2022. Tätä arvoperustaa olisi hyvä tarkentaa myös avoimessa varhaiskasvatuksessa perheiden osalta. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s. 5). Myös inklusiivisuuden toteutumisesta avoimessa varhaiskasvatuksessa saisi hyvän jatkotutkimusaiheen, kuvaamalla nykytila.

Hallitusohjelmassa on linjattu, viitaten perhevapaaudistukseen, että mahdollistetaan paremmin perheiden mahdollisuus valita työhön ja varhaiskasvatukseen osallistuminen. Samalla todetaan, että tavoitteena on lapsiperheiden matalankynnyksen palveluiden kehittäminen (Valtioneuvosto, 2023, s. 33–34). Helsinki voisi olla jälleen edelläkävijä kehittämässä avointa varhaiskasvatusta vastaamaan tähän valtakunnalliseen suunnitelmaan, kuten se oli, kun avoin varhaiskasvatus sai aikoinaan Suomessa alkunsa.

7.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön aiheenvalinta oli prosessin helpoin osuus. Olin työelämässä jo pitkään kipuillut sen asian kanssa, ettei avoimeen varhaiskasvatukseen ollut tehty asiakaskokemuskyselyä. Ajattelen, että tästä tutkimuksesta saadaan hyvin aineistoa siihen, että sellainen voidaan jatkossa tehdä ja millainen se voisi sisällöltään olla. Koska työskentelen tutkimani aihepiirin kanssa, oli todella tärkeää, että tietoisesti aloin

suhtautumaan aiheeseen objektiivisesti, ikään kuin ulkopuolisena. Helppoa se ei ollut, sillä aihepiirin ollessa tuttu, muistutin itseäni jatkuvasti, että käsittele tätä kuin et tietäisi aiheesta ennakkoon mitään.

En ole päiväkirjan kirjoittaja -tyyppiä. Sen sijaan muistikirjan kirjoittaja olen. Niinpä aika nopeasti aloin kirjaamaan ylös, milloin mitäkin aiheeseen, sillä hetkellä liittyviä ideoita. Tätä tein varsinkin silloin, kun litteroin haastatteluita ja peilasin muistiinpanoja litteroituun tekstiin. Tämä työskentelytapa auttoi huomattavasti tulosten rajaamisessa. Mikä tutkimuksessa oli kiinnostavaa? Mitä halusin tuoda esiin? Opinnäytetyö on edennyt prosessimaisesti. Välillä olen palannut tekstin alkuun ja miettinyt, että puuttuuko jotain tai onko jotain turhaa. Muistiin laitoin myös koko opinnäytetyöprosessin aikana tulleita uutisotsikoita, sillä ajattelin niistä olevan hyötyä raporttia kirjoittaessa.

Analysointivaiheen koin prosessin haastavimmaksi osioksi. Jouduin aika ajoin muistuttelemaan itseäni, että tämä ei ole kokonaisvaltainen tulos, vaan näiden haastatteluun osallistuvien kokemus. Nyt kiinnostaisi tietenkin saada tietoa, että miten nämä asiat kokee suurempi joukko leikkipuiston toimintaan osallistuvista. Koen oppineeni tätä opinnäytetyötä tehdessä laadullisen tutkimuksen tekemisestä paljon ja prosessiin varmasti kuuluu se, että jos nyt lähtisin tekemään työtä uudestaan, tekisin jotain toisin. Jos jotain tekisin eri lailla, saattaisin seuraavassa tutkimuksessa valita teorian jo etukäteen, enkä vasta prosessin aikana, mikä fenomenologisessa tutkimuksessa on tyypillistä. Esimerkiksi Niina Junttilan tutkimuksista yksinäisyydestä saisi monta erilaistakin tutkimusta, pohjautuen hänen tutkimusteoriaansa.

Ajankäytöstä tähän prosessiin olen tyytyväinen. Tämä työ on edennyt viime syksyn aihevalinnasta lähtien mallikkaasti eteenpäin. Välillä on ollut raskasta tehdä yhtä aikaa opiskeluiden muita tehtäviä ja yhtä aikaa opinnäytetyötä, mutta toisaalta näin toimien työ eteni rivakasti. Kuitenkin tutkimussuunnitelmaseminaarista syksyn väliseminaariin oli yli puoli vuotta välissä ja kesällä pystyi hyvin edistämään vain opinnäytetyötä, kun ei ollut muuta opetusta.

Avoin varhaiskasvatus tukee vanhemmuutta ja lisää hyvinvointia niin lapselle kuin koko perheelle. Sillä on pitkä historia Helsingissä ja sen kehittämiseen on tärkeää panostaa. Itseäni yllätti, kuinka suurin osa haastateltavista huoltajista kokivat vanhemmuudessaan yksinäisyyttä. Tätä aihetta olisi mielestäni todella tärkeä tutkia lisää. Etenkin jäin pohtimaan niitä, jotka ovat yksinäisyytensä vuoksi jo eristäytyneet, eivätkä ota osaa mihinkään sosiaalisiin tilanteisiin.

Uskon, että tästä opinnäytetyöstä on hyötyä kehitettäessä avointa varhaiskasvatusta toimialallamme. Leikkipuistojen näkyvyyttä osana lapsiperheiden palveluita on hyvä lisätä ja saada siten mukaan toimintaan myös niitä lapsia ja huoltajia, jotka syystä tai toisesta eivät ole vielä löytäneet leikkipuistojen toimintaan mukaan.

Lähteet

Aalto, M. (8.12.2022). *Helsinki siirtää lisää työntekijöitä päiväkoteihin ja sulkee siksi kymmeniä leikkipuistoja – katso lista kohteista.* (8.12.2022). Helsingin sanomat.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009252776.html>

Ahlgren-Leinvuo, H., Erjansola, J., Joensuu, M., Mäki, N., Mänty, M., & Sihvonen, A-P. (2021). *Pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvointi- ja terveys – Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyn 2021 tuloksia.* Helsingin kaupunki. Haettu osoitteesta 1.11.2023.

https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/22_04_12_Tutkimuksia_1_Ahlgren_Leinvuo_Erjansola_Joensuu_Maki_Manty_Sihvonen.pdf

Alila, K. & Portell, T. (2008). *Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen: Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007.* Sosiaali- ja terveysministeriö.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504224582>

Arene. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.*

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.

<https://www.arene.fi/wpcontent/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20PINN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=157480382>

Bäckgren, N. (9.12.2020). *Helsinki hyväksyi poikkeuksellisen kriisiajan budjetin ensi vuodelle: kaupungin-valtuudet päättivät leikata kotihoidontuen Helsinki-lisän yli 1-vuotialta.*

Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007671983.html>

Fjällström, S. (2018). *”Semmonen kevyempi vaihtoehto” Diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna* [pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto].

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104374/1538996472.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Helsingin kaupunki. (18.1.2021). *Muutos kotihoidon tuen kuntalisään.* Helsingin kaupungin verkkouutinen. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/muutos-kotihoidon-tuen-kuntalisaan>

Helsingin kaupunki. (2022). *Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2022.*

Helsingin kaupunki. (2023). *Toimintaa lapsiperheille*. Haettu osoitteesta 3.2.2023.
<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kasvatus-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perheiden-aamupaivatoiminta/perheiden-aamupaivatoiminta>

Helsingin kaupunki. (2023). *Päätöksen teko ja hallinto*. Haettu osoitteesta 3.2.2023.
<https://www.hel.fi/fi/paatoksenteke-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategian-ja-talouden-seuranta/maailman-paras-ja-yhdenvertaisin-paikka-oppia>

Helsingin kaupunki. (2023). *Leikkipuistot alueittain ja kartalla*. Haettu osoitteesta 14.11.2023.
<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/leikkipuistot/leikkipuistot-alueittain-ja-kartalla>

Helsingin kaupunki. (2022). *Leikkipuistot ja perhetalot ja leikkipaikat*. Haettu osoitteesta 11.2.2023. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kasvatus-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/leikkipuistot>

Helsingin kaupunki. (2023). *Toimialan esittely*. Haettu osoitteesta 3.6.2023.
<https://www.hel.fi/fi/paatoksenteke-ja-hallinto/kaupungin-organisaatio/toimialat/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimialan-esittely>

Helsingin kaupunki, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala (2020). *Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiakaskokemuskysely 2019 – Tulosityhteenvedo*. Haettu osoitteesta 14.11.2023.
<https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/asiakaskokemuskysely-2019-yhteenvedo.pdf>

Helsingin kaupungin hallintosääntö. 2019. *Kaupungin valtuuston päätös 9.10.2019. § 297*.
<https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/strategiatalousprod/hgin-hallintosaanto-2019-10-09.pdf>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. (2020). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-kustannus.

Isola, A-M, Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen työpaperi. Haettu osoitteesta 11.11.2023

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jakobsson, K & Lamminen, S. (2019). *"Arjen pelastus ainakin meille" Pikku Ukko-Pekan asiakastyytyväisyys* [Opinnäytetyö, Laurea]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201905088195>

Junttila, N. (2015). *Kavereita nolla – Lasten ja nuorten yksinäisyys*. Tammi.

Junttila, N. (2022). *Yksinäisyyden monet kasvot*. Tammi

Kalland, M. & Salo, S. (2020). *Vanhemmuuden tukeminen vauva- ja lapsiperheissä* Duodecim, Vuosikerta. 136, Nro 8, Sivut 891–897

<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2020/8/duo15527>

Kaupunkitieto, (n.d.-a). *Väestörakenne*. Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä. Helsingin kaupunki. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/vaesto/vaestorakenne/ikarakenne-ja-sukupuoli>

Kaupunkitieto, (n.d.-b). *Helsingin väestöennuste*. Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä. Helsingin kaupunki. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/vaesto/vaestoennuste/helsingin-vaestoennuste>

Kekkonen, M., Montonen, M. & Viitala, R. (2014) *Family centre in the Nordic countries – a meeting point for children and families*. Nordic Council of Ministers. Haettu osoitteesta 13.11.2023. <https://www.norden.org/en/publication/family-centre-nordic-countries>

Kestävä Helsinki. (2023). *Oppiminen*. <https://kestavyys.hel.fi/oppiminen/>

Koskela, A. & Pusa, K. (2014). *Kuin toinen olohuone tai leikkihuone meille. Rovaniemen avoin päiväkotiperheiden tukena* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto].

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59664/Koskela.Anu%20&Pusa.Kaisa.pdf;sequence=2>

Kiviniemi, K. (2018). *Laadullinen tutkimus prosessina*. In R. Valli (Ed.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus.

Kuntaliitto. (5/2021). *Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut muuttuvat 1.8.2021 alkaen*. <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2021/varhaiskasvatuksen-asiakasmaksut-muuttuvat-182021-alkaen>

Laine, T. (2018). *Miten kokemusta voidaan tutkia? : fenomenologinen näkökulma*. R. Valli (Toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus.

Leinonen, O. (2015). *Lisää ja enemmän! Perheiden kokemuksia avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta Limingassa* [Opinnäytetyö, Jamk]. <https://www.theseus.fi/handle/10024/100193>

Nivala, E. (2021). *Osallisuuden vahvistaminen yksinäisyyden ehkäisemisenä varhaiskasvatuksessa*. <https://journal.fi/jecer/article/download/114149/67348/221712>

Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf

Opetushallitus (2023). *Luupin alla: Mitä tilastot kertovat varhaiskasvatukseen osallistumisesta ja sen järjestämisestä Suomessa?* <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/luupin-alla-mita-tilastot-kertovat-varhaiskasvatukseen-osallistumisesta-ja-sen>

Pulkkinen, P. (2020). *Asiakkaiden osallisuuden kehittäminen Espoon avoimessa varhaiskasvatuksessa valinta- ja palvelumuotoilun keinoin* [Opinnäytetyö, Laurea] https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/334376/Pulkkinen_Paula.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ranta, S., Sajaniemi, N., Eskelinen, M., & Lämsä, T. (2021). *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen: Pedagogisen toiminnan edellytykset suomalaisessa päivähoidossa ja varhaiskasvatuksessa*. *Kasvatus & Aika*, 15(2), 60–72. <https://doi.org/10.33350/ka.103194>

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). *Haastatteluaineiston litterointi*. Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J. (Toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.

Saarijärvi, H. & Puustinen, P. (2022). *Strategiana asiakaskokemus – Miksi? Mitä? Miten?* Docendo.

Saarinen, J. (27.7.2023). *Suomessa syntyy vähemmän vauvoja kuin koskaan*. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009745462.html>

Takala, S. (20.10.2023). *Pormestari Juhana Vartiainen kieltäytyy lupaamasta lisää rahaa pieni-tuloisille: ”Tehtävä ei ole tasata tulo-eroja”*. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009932826.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Toivonen, P. (2015). *Vanhemmat vaikuttamassa – Avoimen varhaiskasvatuksen käyttäjälähtöinen kehittäminen* [Opinnäytetyö, TAMK]. <https://www.theseus.fi/handle/10024/102246>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa*. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Työterveyslaitos. (n.d). *Mitä asiakasosallisuus on?* <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/asiakasosallisuus-sotessa/mita-asiakasosallisuus>

Tökkäri, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttisfenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. (Toim.) Toikkanen, J. & Virtanen, I. *Kokemuksen tutkimus VI*. Lapland university press.

Valtioneuvosto. (13.1.2022). *Perhevapaaudistus astuu voimaan elokuussa 2022*. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote. <https://stm.fi/-/perhevapaaudistus-astuu-voimaan-elokuussa-2022>

Valtioneuvosto. (20.6.2023). *Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma*. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm45053758126576>

Vilkka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä*. PS-Kustannus.

Vilkka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-Kustannus.

Vuori, P. (2020). *Syntyvyyden pudotus käänsi lasten määrän laskuun Helsingissä*. Kvartti 04/2020. https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/Kvartti_4_2020.pdf

Välimäki, A-L. (1999). *Lasten hoitopuu – Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla*. Suomen Kuntaliitto.

Liite 1. Malli tiedotuskirjeestä tutkittaville

Hyvä leikkipuiston asiakas,

Olen Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun sosionomi YAMK-tutkinnon opiskelija ja teen opinnäytetyötä Helsingin leikkipuistojen lapsiperheiden toiminnasta. Tarkoitukseni on selvittää, minkälaisia kokemuksia teillä asiakkailla on leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta alle kouluikäisille lapsille huoltajineen sekä miten olette kokeneet osallistumisen toiminnan suunnitteluun.

Tutkimuksen ohjaavana opettajana toimii Leena Packalén Hämeenlinnan ammattikorkeakoulusta ja Kasvatuksen ja koulutuksen yhteyshenkilönä toimii aluepäällikkö Raila Tiainen-Ala-Maunus.

Tulen tekemään kevään 2023 aikana eri leikkipuistoihin teemahaastattelun huoltajille, leikkipuiston toiminta-aikana, sisätilassa tai sään salliessa ulkona. Haastattelussa ei kerätä henkilötietoja, joten yksittäistä haastateltavaa ei voi tutkimuksesta tunnistaa. Haastattelu nauhoitetaan (äänitetään) tutkimusta varten. Haastattelumateriaalia käsittelee vain tutkija Tiina Mesiniemi. Jos haluat varata oman haastatteluajan aiheesta, niin myös se on mahdollista järjestää. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista, mutta teidän kokemuksenne leikkipuistojen toiminnasta ovat ensisijaisen tärkeitä. Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää leikkipuistojen ohjattua toimintaa perheiden tarpeisiin.

Ajastanne kiittäen,

Tiina Mesiniemi, tiina.mesiniemi@student.hamk.fi

Liite 2. Aineiston hankintasuunnitelma

OPINNÄYTETYÖN AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Tämän tutkimuksen aineisto kerätään haastattelemalla leikkipuistojen alle kouluikäisten lasten huoltajia. Tutkittavilta pyydetään suostumus ennen haastatteluun osallistumista.

Haastattelut toteutetaan läsnätapaamisina leikkipuistoissa. Haastatteluissa tutkija tekee muistiinpanoja ja haastattelut myös tallennetaan (ääni). Äänitallenteet säilytetään tutkijan tietokoneen kovalevyllä sekä varmuuskopiona HAMK:n onedrivessa. Tutkijalla on ainoastaan itsellä pääsy omalle tietokoneelleen. Tietokone on suojattu salasanalla. Tutkimusaineistoa käsittelee ainoastaan tutkija.

Tutkimuksen toimeksiantajan (Helsingin kaupunki, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala) kanssa on sovittu, että tutkija voi hyödyntää tutkimuksessa toimialan aikaisempaa tietoa, siltä osin, mistä on hyötyä tämän tutkimuksen osalta. Esimerkiksi aiemmat toimeksiantajan tekemät asiakaskyselyt. Näihin viitataan tutkimuksessa HAMK:n lähdeviittausohjeen mukaisesti.

Aineistoon ei kerätä mitään henkilötietoja eikä arkaluontoista tietoa tutkittavilta kysytä tai kerätä. Vastausten perusteella henkilöitä ei voida tunnistaa, sillä haastattelut tehdään täysin anonyymeina. Haastatteluaineistoa ei julkaista sellaisenaan ja se hävitetään myöhemmin kokonaan. Tutkittavia informoidaan tutkijan saapumisesta leikkipuistoon ilmoitustaululla sekä leikkipuistojen sosiaalisessa mediassa tutkijan laatimalla tiedotteella.

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa tutkimustyön tekijä Tiina Mesiniemi. Toimeksiantajalle tuloksista kerrotaan loppuraportissa, eli valmiissa opinnäytetyössä.

Opinnäytetyön tutkimusaineistoa (data) ei jatkokäytetä opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyön tekijä säilyttää aineiston tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineiston tietoturvallisesti.